

**Rådet
utan makt** s 4

**Högst rankad
men petad** s 8

**Lena i revoltens
Berkeley** s 20

GUJOURNALEN

NR 3 | MAJ 2010

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Skakande rapport

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

GUJOURNALEN

EN TIDNING FÖR GÖTEBORGS
UNIVERSITETS MEDARBETARE

maj

**CHEFREDAKTÖR &
ANSVARIG UTGIVARE**
Allan Eriksson 031-786 10 21
allan.eriksson@gu.se

**REDAKTÖR &
STF ANSVARIG UTGIVARE**
Eva Lundgren 031-786 10 81
eva.lundgren@gu.se

FOTOGRAF OCH REPRO
Johan Wingborg 031-786 29 29
johan.wingborg@gu.se

GRAFISK FORMGIVNING & LAYOUT
Anders Eurén

MEDVERKANDE SKRIBENTER
Anna Frödeby, Bo Rothstein,
Håkan Granath, Henrik Axliid,
Thomas Melin och Mats Fahlgren

KORREKTUR
Robert Ohlson, Välskrivet i Göteborg

ADRESS
GU Journalen,
Göteborgs universitet
Box 100, 405 30 Göteborg

E-POST
gu-journalen@gu.se

INTERNET
www.gu-journalen.gu.se

TRYCK
Geson Hylte Tryck

UPPLAGA
6 000 ex

ISSN
1402-9626

UTGIVNING
7 nummer/år. Nästa nummer
utkommer den 23 juni

MANUSSTOPP
4 juni 2010

MATERIAL
För obeställt material ansvaras ej.
För ej signerat material ansvarar
redaktionen.

Citera gärna, men ange källan.

ADRESSÄNDRING
Gör skriftlig anmälan till redaktionen.

OMSLAG
Leif Djurfeldt,
universitetslektor i oceanografi
Foto: Johan Wingborg

REKTOR HAR ORDET

Tänk i nya banor!

Regeringens autonomiproposition, som förväntas tas av riksdagen före sommaren, innebär att universitet och högskolor får ökad frihet att själva bestämma om bland annat organisation och läraranställningar. Kravet på fakultetsnämnder avskaffas och läraranställningar ska inte längre detaljregleras i högskolelagen. Avregleringen innebär att universitetets styrelse måste fatta en rad beslut så att vi har något att förhålla oss till 2011. Ökad självständighet ger oss möjligheter att tänka i nya banor.

Det ska dock påpekas att det i den nya högskolelagen tydliggörs att beslut om innehåll och kvalitet för utbildning och forskning ska fattas av personer med vetenskaplig eller konstnärlig kompetens och att studenternas delaktighet skal garanteras. Detta ska förverkligas i vår organisation men hur det ska ske är ännu ett oskrivet blad.

Fler avtal på lokal nivå

Hanterat på rätt sätt ger den ökade autonomi oss möjligheter att forma vår organisation så att vi använder våra resurser på bästa sätt och garanterar hög kvalitet i forskning och utbildning. Det framkommer i olika sammanhang att samspelet och kommunikationen mellan våra tre nivåer inte är optimalt, och att vi inte alltid tar tillvara den

utvecklings- och kompetenspotential som finns i samverkan mellan fakulteter och institutioner.

Autonomipropositionen ger oss möjlighet att se över till exempel fakultetsindelningar som i dag kan vara ett hinder mot tvärvetenskaplig forskning och utbildning över gränserna. Samverkan med andra aktörer i samhället underlättas också genom att vi kommer att vi får bättre möjligheter att sluta fler avtal på lokal nivå.

Det är bråttom

När det gäller karriärvägar och tidsbegränsade lärartjänster är det frågor som bör samordnas nationellt – men det är bråttom. För alla som ligger i startgroparna att anställa, liksom för dem som nu ska starta sin karriär inom den akademiska världen, är det viktigt att vi har avtal på plats under hösten.

Den ökade autonomi får också effekt på arbetet med de kommande forsknings- och utbildningsstrategierna för 2013–2020, i och med att vi får större ansvar och möjligheter att själva utforma vår organisation. Men helt autonoma är vi inte. Regeringen vill lämna över ansvaret till oss hur vi leder och utvecklar vår verksamhet, men vi är samtidigt starkt beroende av resurstilldelningar, dels från regeringen och dels från andra såväl statliga

som icke statliga finansierare, och det styr vår verksamhet. Med det sagt, så är jag ändå övertygad om att de nya förutsättningarna gagnar våra möjligheter att själva utforma ett universitet som även fortsatt levererar forskning och utbildning av hög klass.

Låt oss se autonomi som en möjlighet att utveckla vårt universitet.

PAM FREDMAN

REDAKTIONEN HAR ORDET

Knivigt att granska sig själv

HÖR DU TILL DEM som fastnade någonstans ute i världen då vulkanen nära Eyjafjallajökull fick ett våldsamt utbrott? Askmolnet stoppade stora delar av flygtrafiken i norra Europa. För många resenärer innebar det stora problem och oro över när man kunde komma hem. Under ett par dagar fylldes medierna med inslag och reportage om strandsatta svenskar och det spekulerades att flygbolagen skulle gå i konkurs om staten inte pumpade in pengar.

Ändå hände, tack och lov, inget allvarligt, inga skadade eller döda. Jämfört med naturkatastrofer, krig, svält och sjukdomar som drabbar miljontals människor i den fattiga delen av världen var det kanske trots allt inte så allvarligt. Vi i den rika världen ser det som en självklarhet att kunna färdas vart vi vill – oavsett avstånd. Men vi

flyger inte bara mer privat utan även i tjänsten. GU:s anställda flyger i genomsnitt 700 mil per år, vilket kanske inte låter så mycket men det motsvarar en resa Göteborg–Kairo tur och retur för varje medarbetare. Att räkna ut ett genomsnitt är dock missvisande eftersom en tiondel av våra forskare står för huvuddelen av flygresorna.

I DET HÄR NUMRET skriver vi bland annat om rådet för oredlighet i forskning som efter fyra år har granskat fem ärenden. I två fall har plagiering konstaterats. Idag är det upp till varje universitet och högskola att granska sig själv, men frågan är om det är den bästa lösningen? Flera menar att ett oberoende nationellt råd är att föredra för att undvika problem med lojaliteter. Nu är det dekanens och prefek-

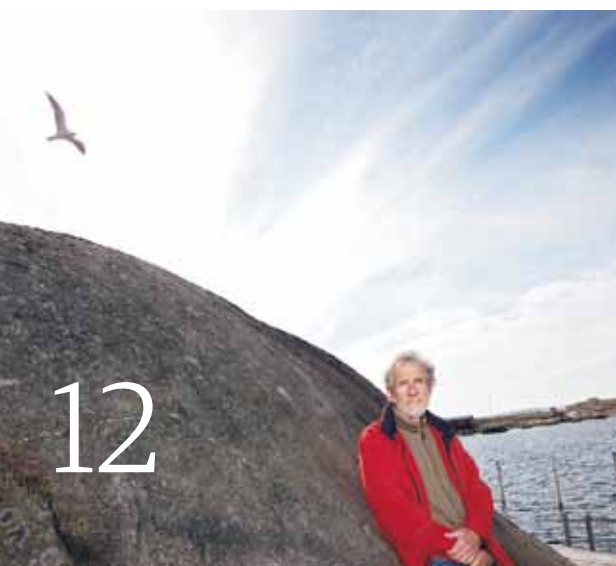
tens skyldighet att anmäla misstänkt forskningsfusk. Samtidigt ligger det knappast i ledningens intresse att lyfta fram oegentligheter som kan svärta ner universitetets rykte. Dessutom riskerar den som anmäler att bli betraktad som illojal och får kanske betala ett högre pris än den som blir utpekad. Det måste finnas ett system som garanterar bådas rättssäkerhet.

INGET FALL HAR HITTILLS lett till någon påföljd. Den arbetsrättsliga lagen, med en preskriptionstid på två år, är inte tillämplig och någon nationell praxis om andra påföljder finns inte. Det kan inte vara acceptabelt. Studenter som fuskar straffas ju hårt.

ALLAN ERIKSSON & EVA LUNDGREN

16

12

15

18

- 4 **Granskning utan påföljd**
Rådet för oredlighet i forskning har under fyra år tagit ställning till fem ärenden, men inget fall har hittills lett till någon påföljd.
- 7 **Omorganisation**
Den 1 juli får Utbildningsvetenskapliga fakulteten en helt ny organisation, men alla är inte nöjda.
- 8 **Bäst men obehörig**
Fakulteten körde över institutionens val av förstasökande till doktorandtjänst i vetenskapsteori.

- IO **Bra med ökad frihet men mycket jobb**
När lärosätena får större självbestämmande betyder det också mer jobb med att ta fram regler.
- II **GU i topp igen**
Efter flera miljöcertifieringar är det dags för ytterligare en, GRI, som visar att GU har stenkoll på sina siffror.
- I2 **Leif vaknade av att jorden skakade**
I februari inträffade en av de värsta jordbävningarna i Chiles historia. Leif Djurfeldt var där.

- I5 **Ett nätverk för kvinnliga experter**
Experta ska göra det lättare för journalister att hitta kvinnor som kan.
- I6 **Ett tjänsterum som väcker beundran**
Dowen Birkhed, professor i odontologi, samlar på föremål som påminner om det förflutna.
- I8 **A lifelong love for Tango**
For Zoi Nikopoulou, research student at Logistics and Transport, tango is like a pedagogic game, all about listening and following.

- I9 **Why does it rain?**
Bernhard Mehlig, professor in physics, has the answer and is also proud winner of the Göran Gustafsson Prize.
- 20 **Rapport från Berkeley**
Statsvetaren Lena Wängnerud förverkligade sin dröm och tog med sig familjen till Kalifornien.
- 23 **Ovetenskaplig satsning**
Bo Rothstein dömer ut universitetets satsning på Centrum för urbana studier.

Med rätt att granska

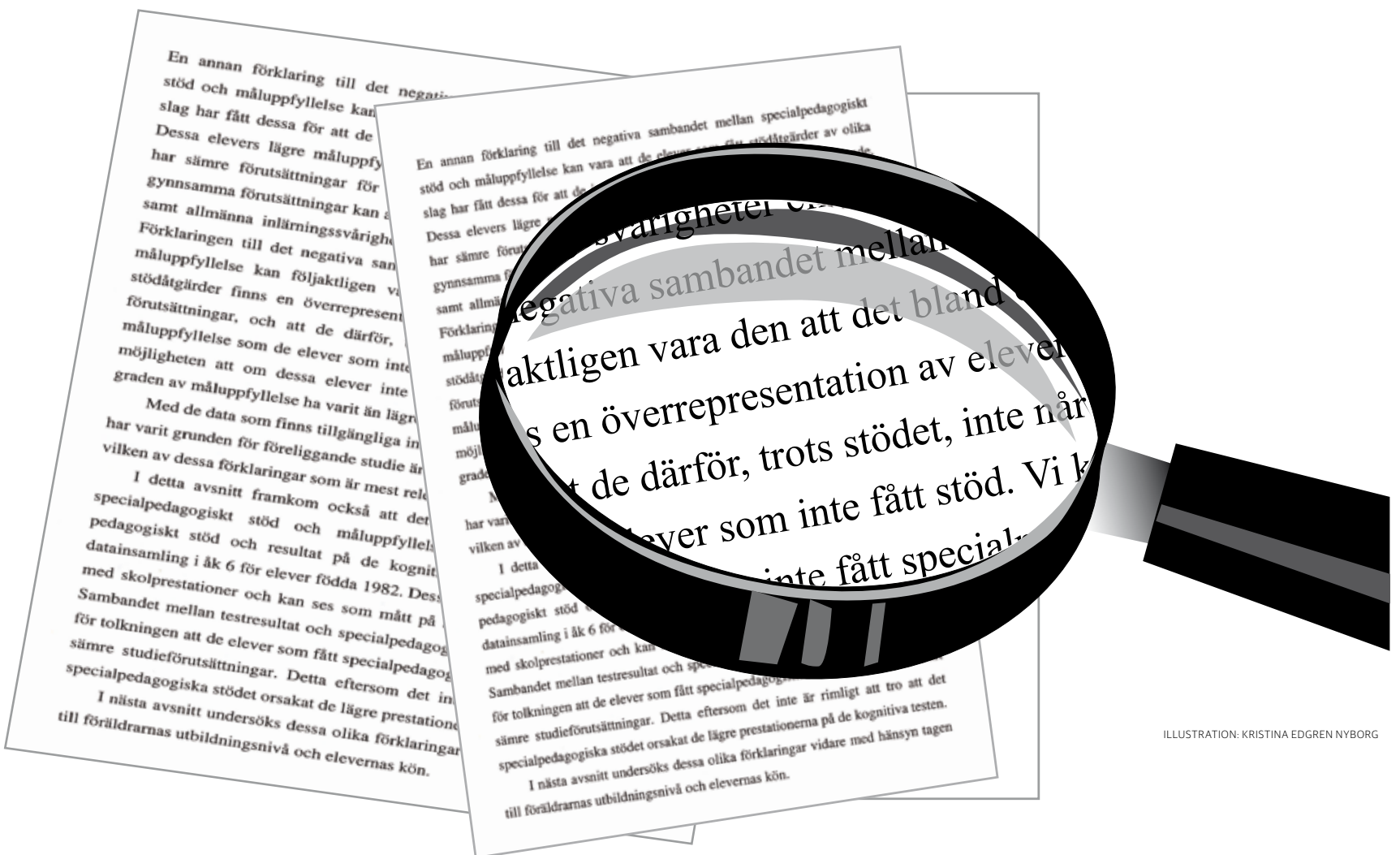

ILLUSTRATION: KRISTINA EDGREN NYBORG

Oredlighetsrådet har under fyra år tagit ställning till fem misstänkta fall av forskningsfusk: tre har friats och två har fällts. Men hittills utan påföljder.

ett problem är att det inte finns någon nationell praxis om vilka åtgärder som kan utdelas, förklarar professor Eva Forssell-Aronsson, ordförande i Rådet för ärenden om misstänkt oredlighet i forskning vid Göteborgs universitet.

– Det är viktigt att universitetet utreder misstankar om oredlighet i forskningen för att upprätthålla allmänhetens förtroende för vår verksamhet, säger hon.

– Rådet har inte några sanktionsmöjligheter utan är endast ett rådgivande organ till rektor. Så som lagstiftningen ser ut ska varje universitet utreda denna typ av ärenden. Vid GU finns därför ett råd som är insatt i vad oredlighet är och har som uppgift att bedöma sådana ärenden. Det är en stor fördel att det ingår ledamöter

från olika forskningsområden, säger Eva Forssell-Aronsson.

Svåra gränsdragningar

Hon har även varit med i SULF:s etiska råd som arbetat med frågor om vetenskaplig oredlighet.

– Det finns ingen enhetlig definition av vetenskaplig oredlighet i Sverige. Den stora knäckfrågan är huruvida oredlighet kräver uppsåt eller ej. Det är en svår gränsdragning. Ingen är perfekt, lite slarv och misstag måste man kanske acceptera men hur stora misstag är tillåtna? I rådet har vi dragit en gräns vid att handlingen måste vara medveten eller att felet är så grovt att de inte kan betraktas som slarv eller okunighet.

Alla anmälningar som rådet utrett, utom ett, har varit plagieringsärenden. De två fall där oredlighet konstaterats har enligt Eva Forssell-Aronsson varit enkla att ta ställning till.

Samma grundförutsättningar ska gälla för både forskare och studenter.

Men att universitetet själva ska granska misstänkt forskningsfusk har kritiserats. Vissa menar att det behövs ett nationellt oberoende prövningsorgan och misstänker att prefekter och dekaner inte är så pigga på att anmäla forskning som kan svärta ner det egna universitetets rykte.

– Ja, det kan finnas ett motstånd men det kommer det att finnas oavsett om granskningen sker internt eller av ett nationellt organ. Fast vid Göteborgs universitet går det att göra en anonym anmälan direkt till rektor, om man upplever det som känsligt. Men det är svårare att utreda sådana ärenden eftersom det blir en envägskommunikation, menar Eva Forssell-Aronsson.

Men att universitetet skulle avstå från att ta upp känsliga ärenden, tror hon inte på.

– Min uppfattning är att rektor tar denna typ av ärenden på stort allvar. Utgångspunkten är att ärendena bedöms opartiskt och sakligt. Rådet använder sig,

där så behövs, alltid av en utsedd extern bedömare, oftast från ett annat universitet. Den som är jävig får naturligtvis inte vara med och utreda.

Idag stängs fuskande studenter av från undervisningen i 3–6 månader.

Ställer GU större krav på studenter än på sina anställda?

– Jag tycker att samma grundförutsättningar ska gälla för både forskare och studenter. Det är viktigt att fusk får tydliga konsekvenser. Först och främst handlar det om att rätta fel som begåtts, till exempel att dra in en rapport eller att skriva om, ifall det rör sig om plagiat. Men rådet har inte mandat att besluta om åtgärder vid konstaterad oredlighet, utan är bara rådgivande till rektor när det gäller huruvida oredlighet skett. Därefter fattar rektor beslut om eventuella åtgärder.

Ingen praxis

Eva Forssell-Aronsson tycker att det finns en oklarhet när det gäller vilka åtgärder som vidtas i fall oredlighet konstateras men att det beror på att det inte finns någon praxis nationellt.

– Ett problem är att man löser det på olika sätt, på ett universitet kan en förseelse dömas hårt medan den på ett annat inte leder till någonting.

Men de påföljder som arbetsgivaren kan använda sig av är ofta inte tillämpliga på vetenskaplig oredlighet. Enligt lagen om offentlig anställning finns en preskriptionstid på två år men när det gäller oredlighet finns ingen tidsgräns.

Att dagens system har stora brister, bekräftar Marie Demker, professor i statsvetenskap och ledamot i rådet.

– Om rektor inte kan utdöma tyd-

liga sanktioner riskerar vi att få en tysthetskultur av "naming and shaming", alltså att den drabbade forskaren får skämmas för alltid och det är inget värdigt sätt. En person som avtjänat sitt straff måste få en chans att komma tillbaka.

Också Eva Forssell-Aronsson efterlyser tydlighet.

– Lika viktigt som att vara tydlig när det gäller åtgärder för dem som har handlat oredligt, är det att agera för dem som friats vid utredning om misstanke om oredlighet. Den som felaktigt anklagas för fusk måste få en chans att bli rentvådd. Här skulle det också behövas en nationell praxis för hur man kompenserar den som felaktigt blivit misstänkt för forskningsfusk.

Hets i forskningen

De senaste åren har flera fall av oredlighet uppmärksammats. Men att forskningsfusk skulle vara vanligare idag är det ingen som vet. Trots det ser både Marie Demker och Eva Forssell-Aronsson stora risker med dagens snabba utveckling inom forskningen.

– Bara de senaste åren har tempo ökat mycket. Det finns en hets i forskningen, jakt på nya pengar och en ökad konkurrens om tjänster. Dessutom har tillgängligheten på nätet inneburit att det aldrig varit enklare att söka källor.

Denna ökade konkurrens om forskningsmedel måste stävjas, menar de, även om det inte finns några enkla recept.

– För mig står det klart att vi hela tiden behöver diskutera källkritik, forskningsetik och vetenskapliga förhållningssätt. Forskare måste utveck-

la självständiga arbetssätt. Annars riskerar vi att få rapporter som bygger på klipp och klistra, vilket bara leder till dålig och repetitiv forskning, säger Marie Demker.

För Eva Forssell-Aronsson handlar det i grunden om förtroendet för forskningen och om att värna god forskningskvalitet.

– Det får man aldrig rucka på. Jag tror att universitetslärare skulle må bra av att reflektera mer över dessa frågor.

Högt pris

Anklagelser om forskningsfusk är ett trauma för alla parter. Men även den som gör en anmälan kan få betala ett högt pris.

Ett problem är att unga forskare och doktorander kanske inte vågar anmäla till sin chef av rädsla för repressalier. Och den som anmäler riskerar att få skulden, framhåller psykolog Ingela Thylefors, som forskat mycket om konflikter i arbetslivet.

– Ja, det kan uppfattas som en illojal handling. Det beror på vem det är som påtalar oegentligheter om personen har mycket makt i systemet eller sitter längre ner makthierarkin. Det som försvarar är att vi har en ledningsstruktur där prefekter och dekaner också är kollegor och ska tillbaka till verksamheten igen.

Ingela Thylefors tycker att det vore bra om det fanns en oberoende person att vända sig till för hjälp och stöd. Men det är också institutionens skyldighet att se till att den som anmäler inte drabbas.

ALLAN ERIKSSON

Rådet som utreder oredlighet i forskning

Eva Forssell-Aronsson
Professor vid avdelningen för radiofysik, ordförande

Peter Sjögren
Professor vid institutionen för matematiska vetenskaper

Malin Celandér
Professor vid zoologiska institutionen

Stig-Magnus Thorsén
Professor vid Musikhögskolan

Robert Pahlsson
Professor vid juridiska institutionen

Marie Demker
Professor vid statsvetenskapliga institutionen

Göran Bergström
Professor vid avdelningen för molekylär och klinisk medicin

Ingegerd Östman-Smith
Professor vid avdelningen för pediatrik

Kristina Ullgren
Jurist och sekreterare vid universitetsledningens kansli

Två har fällts för plagiering

Oredlighetsrådet har i två ärenden konstaterat att det förekommer oredlighet i forskning.

1 Dekan Olle Larkö begärde att få prövat om en professor vid institutionen för kliniska vetenskaper gjort sig skyldig till vetenskaplig oredlighet. Det gällde en artikel med titeln *Middle Ear Infections*, publicerad i tidskriften *Periodontology* (2009). Redaktionen för *The Lancet* ansåg att artikeln utgör ett plagiat av översiktsartikeln *Otitis media*. Den anmälda artikeln drogs tillbaka.

Den externa sakkunnige, professor Claes Frostell vid Karolinska Institutet, skriver i sitt utlåtande "att det föreligger stor överensstämmelse mellan de båda artiklarna och att den anmälda artikeln

måste anses utgöra ett plagiat av artikeln i *The Lancet*".

Rådet kom fram till att professorn har gjort sig skyldig till vetenskaplig oredlighet. Ärendet togs upp i Statens ansvarsnämnd i mars 2010, men har skjutits upp på grund av sjukdom.

2 Dekan Mikael Alexandersson anmälde i oktober 2009 en docent vid institutionen för pedagogik och didaktik för misstanke om oredlighet i forskning. Anmälan avser ett sju sidor långt textavsnitt i IPD-rapporten *Specialpedagogiskt stöd i grundskolan - omfattning, former och konsekvenser* (2007). Enligt anmälan finns liknande textavsnitt i en avhandling vid samma institution.

Kerstin Göransson, docent i special-

pedagogik vid Mälardalens högskola, har varit extern bedömare. Hon kom fram till att "de anmälda textavsnitten är att betrakta som plagiat, men att de inte skall betraktas som oberättigat hävdande av författarskap".

Enligt rådet har forskaren "gjort sig skyldig till vetenskaplig oredlighet i den meningen att hon i sin vetenskapliga verksamhet gjort avsteg från vetenskapliga krav och medvetet brutit mot allmänt accepterade etiska normer genom att ha plagierat annans vetenskapliga text". Rektor finner att det föreligger vetenskaplig oredlighet i enlighet med rådets utlåtande. Men det blir ingen arbetsrättslig påföljd på grund av att preskriptionstiden på två år, enligt lagen om offentlig anställning, har passerat.

Grammatikfestival på Humanisten 28 maj

» **KÄNNER DU TILL** bantuspråket kagulu som talas i centrala Tanzania? Det är ett av många språk som kommer att diskuteras vid årets grammatikfestival.

– Festivalen vänder sig både till forskare och till nuvarande och blivande studenter, förklarar Stellan Petersson, adjunkt vid institutionen för svenska språket. För dem som varken är forskare eller studenter rekommenderar jag

föreläsningarna efter lunch. De två sista handlar om språkvårdens utveckling samt om vad som gör en text begriplig.

Bland talarna märks Lena Ekberg från Språkrådet. Arrangemanget avslutas med mingel. Tid: fredag 28 maj
Plats: Olof Wijksgatan 6, sal T307
www.svenska.gu.se/samverkan/grammatikfestival-2010/

33 nya professorer

» **KOMMER ATT** högtidligen installeras i Konserthuset den 21 maj. Av dessa kommer 15 från Sahlgrenska akademien. Dessutom välkomnas ytterligare 35 gästprofessorer och adjungerade professorer. I år är antalet kvinnor och män jämnt förutom på Handelshögskolan

Fortsättning om forskningsfusk

Viktigt med oberoende granskning

Istället för lokala råd borde det finnas ett nationellt granskningsorgan dit vem som helst kan anmäla forskare. Sven Hemlin vill gärna se en forskningsetisk ombudsman i Sverige.

SVEN HEMLIN FORSKAR idag om ledarskap och kreativa miljöer på Gothenburg Research Institute (GRI), men drev under ett par år Centrum för forskningsetik tills det lades ner 2007. Han är fortfarande engagerad i forskningsetiska frågor och menar att Sverige har mycket att lära av andra länder.

– Det måste finnas en fristående granskande instans, helt skild från universitet och högskolor. En förebild är det amerikanska Office of Research Integrity (ORI).

Sven Hemlin menar att ett sådant organ skulle garantera rätts säkerheten och förtroendet för forskningen.

– Det måste vara en helt oberoende granskning, det får inte finnas någon misstanke om intressekonflikt eller jäv. Ett internt organ kan inte ha den granskande roll som krävs.

Enligt Sven Hemlin är det viktigt att vem som helst kan anmäla misstänkt forskningsfusk.

– Det system som vi har idag är inte bra. Prefekten är bara tillfällig chef och har kollegiala kopplingar och vill ogärna misskreditera sina egna lärare och forskare. Det ligger inte heller i ledningens intresse att lyfta fram misstankar om forskningsfusk.

Flera fall av forskningsfusk

De senaste åren har det uppdagats flera fall. Det mest kända exemplet är fetmaforskaren Eric Poehlman, vid University of Vermont, som hade fuskat till sig miljontals dollar i forskningsbidrag från amerikanska staten. Han har erkänt att han hade använt påhittade data i forskningsansökningar för att få sin forskning att se mer lovande ut.

– Det är nog det värsta forskningsfusk som uppdagats i USA under de senaste två decennierna. Han blev också för all framtid avstängd från federala bidrag och fick avtjäna ett år i fängelse. Det är det hårdaste straffet som hittills utdömts.

Sven Hemlin

Exempel på åtgärder

Den fristående instansen måste också ha maktbefogenheter, menar Sven Hemlin. Några exempel är böter och avstängning från att söka forskningsmedel under en viss tid.

– Dagens system som bygger på oberoende granskare av vetenskapliga rapporter och artiklar är bra men problemet är när man misstänker att det förekommer vetenskaplig oredlighet.

Vad är oredlighet i forskning?

Att fabricera, förfalska, plagiera eller stjäla vetenskapliga data och resultat, kort sagt att fusk på olika sätt. Den allvarligaste formen är fabricering av data och sedan kommer förfalskning. Plagiering är förstås också oredlighet.

Den forskningsetiska utredningen *God sed i forskningen* definierar oredlighet som att en forskare "avsiktligt och på ett vilseledande sätt gör avsteg från de vetenskapliga kraven eller medvetet bryter mot allmänt accepterade normer" (SOU 1999:4). Sedan årsskiftet har Centrala etikprövningsnämnden (CEPN) tagit över Vetenskapsrådets expertgrupp och i dess uppgift ingår att handlägga anmälningar om oredlighet i forskning. Vill du veta mer? Läs GU:s handlägningsordning, www.styrdokument.adm.gu.se/personal/

ALLAN ERIKSSON

Stiftelsen Anna Ahrensbergs fond

Fonden utlyser två stipendier för ansökan senast 2010-06-15. Sökande skall vara bosatt eller verksam i Göteborg.

Anna Ahrensbergs resestipendium för post docs som forskar inom området Kultur och Hälsa

Syftet med stipendiet, som är på 75.000 kr, är att möjliggöra resa till och viss tids vistelse vid utländskt universitet där välrenommerad forskning inom Kultur och Hälsa bedrivs. I första hand tilldelas

stipendiet yngre forskare inom Göteborgs universitet och Chalmers tekniska högskola, som har avlagt doktorsexamen.

Anna Ahrensbergs Grez-sur-Loing-stipendium för bild- och formkonstnärer

Stipendiet skall bereda konstnärer, författare, tonsättare och forskare möjlighet att vara verksam under två månader på Hôtel Cheillon i Grez-sur-Loing. Förutom bostad och ateljé erhåller

stipendiaten 40.000 kr. Årets stipendium, som berättigar till vistelse i Hôtel Cheillon i Grez under mars och april 2011, är förbehållet bild- och formkonstnärer.

ANSÖKNINGSBLANKETTER

Ansökningsblanketter och mer information finns på www.annaahrenberg.com. Sista ansökningsdatum senast 2010-06-15. Beslut meddelas under oktober 2010.

Forskare avskedas

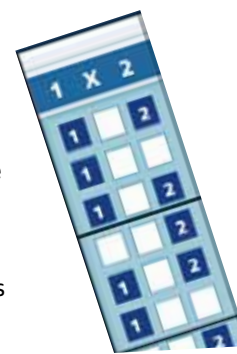
» **EN GÄSTLÄRARE VID IT-FAKULTETEN** fick utbetalt cirka 40 000 kronor för en påstådd konferensresa till Dubai våren 2009 men en granskning, som internrevisionen gjorde, visade att forskaren inte hade deltagit i någon konferens.

Personalansvarsnämnden vid GU har därför beslutat att avskeda forskaren. Enligt nämnden är det styrkt att personen gjort sig skyldig till förvanskning av underlag i syfte att "tillskansa sig pengar från universitetet". Forskaren har därmed "grovt åsidosatt sina skyldigheter i anställningen".

Hur går valet?

» **TROR DU ATT DU VET** hur det kommer att gå i höstens riksdagsval? I så fall kan du vara med i statsvetenskapliga institutionens traditionella valtips. Förutom ära och berömmelse belönas vinnaren med ett bokpaket om svenskt valbeteende.

- Förra valet utmanade vi andra statsvetare i Sverige, i år bjuder vi även in allmänheten. Dessutom har vi startat en grupp på Facebook där alla som vill kan bli medlemmar, säger valtipssets ansvarige, professor Henrik Oscarsson.

Pedagogen möblerar om

Tre institutioner blir fem. Det är resultatet av Utbildningsvetenskapliga fakultetens omorganisation som träder i kraft 1 juli.

Bland annat slås idrotts-högskolan ihop med institutionen för mat-hälsa-miljö vilket de flesta är nöjda med. Men att den största institutionen splittras finns det kritik mot.

UPPDRAGET SOM rektor gav dekan Mikael Alexandersson var att skapa kompletta miljöer med utbildning, forskarutbildning, forskning och samhällssamverkan.

- Det gällde att få ihop miljöer som har en forskningsgrundad framtid, som fungerar ekonomiskt och där det också finns ett samhällsintresse, förklarar Mikael Alexandersson. Jag är mycket imponerad av alla medarbetare ute i organisationen som arbetat hårt med att pussla ihop det här som jag tror kommer att leda till många nya intressanta samarbeten.

IPD, institutionen för pedagogik och didaktik, har varit en stor institution med cirka 350 anställda. Där studeras sex ämnesområden: pedagogik, allmändidaktik, ämnesdidaktik, specialpedagogik, idrottsvetenskap och barn- och ungdomsvetenskap. Nu delas den upp i tre institutioner.

- **IPD VAR EN** matrisorganisation med en prefekt, flera ställföreträdande prefekter, enhetschefer och ett antal studierektorer. Det var säkert ett bra sätt att organisera för tio år sedan men idag ställs nya krav på oss. Regeringen vill bland annat ha tydlig kontroll, kvalitetsuppföljning och en ekonomisk redovisning vilket innebär att ansvarslinjen mellan rektor, dekan och prefekt måste vara klar. Och de chefer som ska fatta beslut måste ha makt att också kunna följa upp besluten. Så var det inte riktigt tidigare, IPD:s organisation var ganska otydlig. Nu får vi en struktur som liknar övriga GU med åtminstone tre institutioner som är jämnstora. Våra prefekter blir på så sätt jämförbara med andra prefekter vid GU.

Pedagogen genomför en jättestor omorganisation som innebär att tre institutioner blir fem.

FOTO JOHAN WINGBORG

Inga Wernersson, tidigare prodekan, är kritisk.

- Att institutionen efter tio år behövde en översyn kan jag förstå. Att för den sakens skull riva upp en institution ser jag däremot ingen poäng med.

De tre pedagogikinstitutionerna riskerar också bli varandras konkurrenter, menar Inga Wernersson, eftersom de har gemensamma forskarutbildningsämnen: pedagogik, ämnesdidaktik samt pedagogiskt arbete.

- Ämnesdidaktik går kanske att avgränsa från de andra ämnena. Men risken är ändå stor att vi får tre institutioner som alla sysslar med samma sak och konkurrerar med varandra. Vid Sahlgrenska akademien och Humanistiska fakulteten har man gjort tvärtom, slagit ihop institutioner för att underlätta samverkan.

INSTITUTIONEN FÖR mat-hälsa-miljö slås ihop med idrottshögskolan och bildar institutionen för kost- och idrottsvetenskap, IKI. Det är en institution som fakulteten hyser stora förhoppningar till.

- Den har kapacitet att bli något av vårt flaggskepp, förklarar Mikael Alexandersson. Hälsopromotionsprogrammet har redan ett högt söktryck. Och den nya

Mikael Alexandersson

byggnaden vid Skånegatan, som ska husera idrotts-högskolan, hoppas vi blir ett nordiskt centrum för idrotts- och prestationsforskning.

Även Inga

Wernersson är positiv till IKI.

- Det var svårt att få till en vettig forskningsöverbyggnad vid en så liten institution som mat-hälsa-miljö men tillsammans med idrottsområdet kommer det säkert att gå utmärkt.

EN INSTITUTION blir kvar oförändrad. Det är arbetsvetenskap som inte riktigt gått att placera in i något annat sammanhang. Efter flera turer där man bland annat diskuterat att låta institutionen gå över till Samhällsvetenskapliga fakulteten blir arbetsvetenskap nu Utbildningsvetenskapliga fakultetens femte institution. Åtminstone tills vidare.

- Men så småningom hoppas jag att Göteborgs universitet bildar ett tvärvetenskapligt centrum för arbetsvetenskap, förklarar Mikael Alexandersson. Det finns ju väldigt mycket forskning kring området även vid andra fakulteter, exempelvis

Handelshögskolan och Sahlgrenska akademien. Göteborg kan bli ledande inom fältet.

Den nya organisationen träder i kraft 1 juli. Men fler förändringar väntar.

- Vi vet exempelvis ännu inte vad som kommer att hända med UFL. Men beslut måste fattas snart och vilket det är blir får det konsekvenser för Utbildningsvetenskapliga fakulteten, konstaterar Mikael Alexandersson.

EVA LUNDGREN & ALLAN ERIKSSON

5 institutioner

Utbildningsvetenskapliga fakultetens nya institutioner från 1 juli:

Institutionen för pedagogik och specialpedagogik, IPS

Institutionen för pedagogik, kommunikation och lärande, IPKL

Institutionen för didaktik och pedagogisk profession, IDPP

Institutionen för kost- och idrottsvetenskap, IKI

Institutionen för arbetsvetenskap

Val av ny ledning

» **ROLF WOLFF**, som varit rektor/dekan för Handelshögskolan i tio år, kommer att lämna sitt uppdrag från och med den 1 oktober 2010. Mandatperioden är egentligen fram till 2012, men Rolf Wolff väljer att sluta i förtid.

– Det är aldrig rätt tid att sluta men nu passar det bra eftersom skolan står på god plattform inför kommande utmaningar, säger Rolf Wolff som nu tänker fokusera på internationella uppdrag och på sin forskning. Tidigt i höst blir det val av ny dekan på Handelshögskolan.

Petad ledamot

» **LARS HJÄLMERED**, moderat riksdagsledamot, tar inte plats i universitetets styrelse. Det officiella skälet är att det anses olämpligt att Lars Hjalmered, som bland annat är suppleant i utbildningsutskottet, sitter med i en högskolestyrelse. Hans namn har figurerat i medierna i samband med anklagelser om mutbrott. Tillsammans med två andra riksdagsledamöter har Lars Hjalmered blivit bjuden på en resa till Frankrike som Shell betalade för. En förundersökning har inletts mot de tre politikerna.

- Vi har blivit överkörda Nämnden gick emot institutionen

Han var rankad etta av institutionen. Men nämnden ansåg honom obehörig och gav doktorandplatsen till den kvinnliga sökanden som stod på andra plats på institutionens lista. Ärendet har anmälts till Högskoleverket.

I HÖSTAS UTLYSTES en enda doktorandplats i vetenskapsteori. Konkurrensen var hård. Valet stod mellan tre kandidater. Men trots att Adam Netzén lyftes fram som förstekandidat fick han inte platsen.

– Det kom som en chock för mig när jag senare fick reda på att jag inte var behörig. Har nämnden tillämpat positiv särbehandling och varför har man utan förvarning ändrat praxis? Det vore väldigt bra om det kunde redas ut, säger Adam Netzén, som anmält Humanistiska fakulteten till Högskoleverket.

Att nämnden inte går på institutionens förstahandsval är mycket ovanligt.

– Vi har blivit överkörda. Hela kollegiets bedömning har blivit ifrågasatt utan tillräckliga motiveringar, vilket är mycket allvarligt, säger universitetslektor Morten Sager.

– Vetenskapsteoretiker är bäst på

att bedöma vetenskapsteori precis som mikrobiologi ska bedömas av mikrobiologer, inte av fysiker. Något annat vore helt absurt och otänkbart på en annan institution, säger Dick Kasperowski.

Första gången ärendet kom upp i Forskarutbildningsgruppen, fakultetens beredningsorgan, fick institutionen bakläxa och ombads motivera hur Netzén uppfyller de särskilda behörighetskraven om att ha 45 högskolepoäng i vetenskapsteori på avancerad nivå, varav minst 15 poäng som självständigt arbete. Men det finns ett tillägg i studieplanen om att även "motsvarande kunskaper" räknas.

Olika tolkningar

I ett utförligt svar bekräftade professor Margareta Hallberg, som sedan årsskiftet är dekan, att Netzén uppfyllde kraven på "motsvarande kunskaper". Men i december fattade nämnden beslut att ge platsen till den kvinnliga sökanden, dels på grund av att hon uppfyller kraven men dels av jämställdhetsskäl och handledarsituationen i ämnet.

Det som ligger Adam Netzén i fatet är att han inte har läst hela grundutbildningen i vetenskapsteori. Magisteruppsatsen skrev han i socio-

logi, som enligt kollegiet i vetenskapsteori har ett tydligt ämnesperspektiv.

Adam Netzén

Enligt professor Margareta Hallberg och Morten Sager, den interna sakkunnige, var han "en klart bättre kandidat". Men det var inte tillräckligt.

– Alla tre sökande var goda kandidater, det var ingen tvekan om det, säger Morten Sager. Två av dem var redan antagna till forskarutbildningen men med egen finansiering. Viktigt är att den externa bedömaren bara läste projektplanerna medan jag gjorde en fördjupad granskning som visade att Netzén var den som hade bäst möjligheter att fullgöra en forskarutbildning.

– Det allvarliga är att kollegiets bedömning åsidosätts utan att några

Institutionen framhöll i ett brev att han visserligen saknade de aktuella poängen men att hans samlade utbildning och magisteruppsatsen i sociologi mer än väl uppfyllde kravet på motsvarande kunskaper.

riktiga argument anförs, säger Morten Sager.

I det här fallet står ord mot ord. Å ena sidan nämnden som hävdar att de har gjort samma, mer snäva tolkning av "motsvarande kunskaper" under alla år, å andra sidan institutionens mer flexibla tolkning.

– Inom vetenskapsteori har det varit praxis i 15–20 år att anta doktorander med annan vetenskaplig bakgrund. Senast det hände var 2003. Vi visste inte att nämnden hade ändrat tolkningen av studieplanen. Vårt ämne är så pass litet att det är livsnöd-vändigt att få in nytt blod från andra miljöer. Men med nuvarande tolkning kan vi bara anta personer som har läst kurser vid vår egen institution eller som har en motsvarande utbildning utomlands. Det får absurda konsekvenser. Varför ska en utbildning i Frankrike i exempelvis epistemologi eller vetenskapssociologi räknas när motsvarande kurser i Sverige inte bedöms som likvärdiga?

I motsatt riktning

– Nämndens beslut går i rakt motsatt riktning mot intentionerna i Bolognaarbetet som ska uppmuntra rörlighet och validering av likvärdiga utbildningar.

Samverkanspriset 2010

FRÅN OCH MED I ÅR delar Göteborgs universitet ut ett samverkanspris för att uppmärksamma goda insatser vad gäller samverkan mellan universitetet och dess omvärld. Priset består av ett diplom till var och en av pristagarna samt ett verksamhetsbidrag i form av 200 000 kronor. Tiden för nominering gick ut den 10 maj.

Tjeckiskt guld i Vetenskaps-OS

I MITTEN AV APRIL var Göteborgs universitet värd för finalen i den europeiska Vetenskapsolympiaden (EUSO) där 42 lag från 21 europeiska länder deltog. Efter fyra dagars intensiva laborationer utsågs lag Tjeckien (Lúbomir Grund, Frantisek Petrous, och Eva Vójackova) till vinnare och fick därmed överta EUSO:s vandringsspokal. Guldmedaljer gick även till lag från Tyskland, Ungern, Rumänien och Estland, medan övriga lag delade på silver- och bronsmedaljer. I Vetenskaps-OS tävlar gymnasieelever i uppgifter som blandar biologi, fysik och kemi.

Institutionens högst rankade sökande kom inte in på forskarutbildningen i vetenskapsteori. Nämnden förklarade honom obehörig. Men hur kan nämnden tillämpa en annan tolkning av de särskilda behörighetskraven jämfört med vad som tidigare varit praxis? Det undrar vetenskapsteoretikerna Dick Kasperowski och Morten Sager.

FOTO JOHAN WINGBORG

Men enligt prodekan Martin Hellström har nämnden inte gjort någon ny tolkning.

– Ärendet har behandlats i korrekt och demokratisk ordning. Nämnden har ett regelverk som måste följas. Vi har inte tagit lätt på frågan utan gjort en noggrann genomgång och kommit fram till att Netznén inte uppfyller de särskilda kraven. Generellt sett skulle jag önska att det var möjligt att göra en friare tolkning av de särskilda behörighetskraven men det kan vi inte göra på grund av regelverket.

Inte solklart

Han framhåller att ärendet inte alls är så solklart som det har framställts.

– Institutionen har haft två sakkunniga och de var inte eniga i sin bedömning av de sökande. Ämneskollegiet har alltså fattat ett beslut utifrån två oeniga utlåtanden, den externa sakkunnige rankade den kvinnliga sökanden högst. I ett läge där det finns två nästintill lika kvalificerade sökanden är det begripligt att jämställdhetsfrågan fick en stor betydelse på institutionsnivå och att jämlikhetsombudet reserverade sig mot institutionens förslag till beslut. Men när förslaget sedan hanterades

på fakultetsnivå var det behörighetsfrågan som stod i centrum och som var helt avgörande. Nämnden måste tänka på alla sökandes rättssäkerhet och väga in i bedömningen att det finns en person som förutom anses lämplig uppfyller de formella behörighetskraven till fullo, säger Martin Hellström.

Det allvarliga är att kollegiets bedömning åsidosätts utan att några riktiga argument anförs.

Humanistiska fakulteten håller på att se över hela forskarutbildningen och respektive antagningssystem. Målet är att få ett mer flexibelt system, till exempel någon form av forskarskolor som redan finns vid andra universitet i Norden.

– Men vi är inte där än. Vi måste få en större dynamik i antagningen till forskarutbildningen och samtidigt värna om rättssäkerheten.

Då valet stod mellan en manlig och en kvinnlig sökande – som båda bedömdes som starka sökande – har nämnden tillämpat positiv särbehandling?

– Nej, absolut inte. Det stämmer att jämställdhetsaspekten diskuterades i samband med antagningen. Om båda personerna hade bedömts som likvärdiga hade det kunnat få en avgörande effekt. Men det spelade ingen roll. Nämnden gick helt och hållet på behörighetskraven.

Männen i majoritet

Gunilla Priebe är likabehandlingsombud på institutionen och lektor i vetenskapsteori. Hon förklarar varför hon reserverade sig mot beslutet.

– Det är olyckligt att en kvinnlig sökande förbigicks trots att hon hade högre formell kompetens än den manliga sökanden och dessutom var rankad etta av den externa sakkunnige. En fullständig magisterexamen i vetenskapsteori och ett år på forskarutbildningen måste räknas högre än en halvfärdig B-kurs.

Gunilla Priebe menar att vetenskapsteori traditionellt har varit ett mansdominerat ämne och att det fortfarande finns en klar övervikt av män

inom ämnet vetenskapsteori.

– Om man räknar alla som har en arbetsplats och som jobbar i någon utsträckning är det 11 män och 5 kvinnor. I nuläget är det 5 manliga doktorander och två kvinnliga, varav en är tjänstledig.

Adam Netznén har dock inte gett upp hoppet. Han har börjat komplettera kurser och samtidigt fått ett vikariat på institutionen.

– Vetenskapsteori är mitt första val och det känns frustrerande att behöva vänta två år innan jag kan söka nästa gång, säger han.

I ytterligare en skrivelse föreslås att Netznén antas redan nu.

– Det enda rimliga är att han blir erbjuden en plats, det är inte hans fel att nämnden har ändrat tolkningen av särskilda behörighetskrav utan att tala om det för oss. Han har behandlats fel och ska inte lida för det, framhåller Morten Sager.

Men nämnden har hittills avvisat kravet på kompensation.

ALLAN ERIKSSON

HALLÅ DÄR

Ellen Tise,

ordförande för IFLA, The International Federation of Library Associations and Institutions. Den 10-15 augusti kommer IFLA att arrangera världens största bibliotekskonferens i Göteborg.

Vad ska den handla om?

– Temat blir *Open access to knowledge-promoting sustainable progress*. Det handlar om allas demokratiska rätt till information där biblioteken spelar en avgörande roll. Konferensen är till för alla typer av bibliotek och vi väntar över 3 000 deltagare. Göteborgs universitetsbibliotek är medarrangör och kommer att stå för flera programpunkter.

Berätta om dig själv!

– Jag är senior director vid universitetsbiblioteket i Stellenbosch i Sydafrika och ordförande för IFLA 2009-2011.

Varför är bibliotek så viktiga?

– En del politiker tror att bibliotek inte längre behövs eftersom all information numera finns på Google. Men egentligen är biblioteken betydelsefullare nu än någonsin. Dels är det ofta just bibliotekarier som förser sökmotorerna på internet med information. Dels kan biblioteken göra även copyrightskyddat material tillgängligt för allmänheten på ett sätt som inte går på internet. Bibliotekarier behövs också för att hjälpa människor hitta den information som är pålitlig och relevant. Men biblioteken måste förnya sig och finnas där människorna är, exempelvis i olika sociala medier.

Vilken fråga är särskilt viktig för just universitetsbiblioteken?

– Open access, att all forskning ska finnas tillgänglig för alla. Ska vi lösa dagens problem, exempelvis när det gäller hållbar utveckling, måste kunskapen nå fram till alla människor. Hur vi gör kunskap tillgänglig, samtidigt som forskare och andra som skapar information får kompensation, hör till dagens stora frågor och måste lösas på något sätt.

För mer information: www.ifla.org/en/ifla76 eller www.biblioteksforeningen.org

EVA LUNDGREN

Större frihet men också mer ansvar

Diskussioner och förhandlingar, och många beslut. Det blir en del jobb efter Autonomiutredningen, men det är ett steg i rätt riktning, menar förvaltningschef P-O Rehnquist.

IDEN NYA PROPOSITIONEN *En akademi i tiden – ökad frihet för universitet och högskolor* föreslås minskad statlig styrning inom flera centrala områden. Den så kallade Autonomiutredningen innebär att många centrala regleringar nu ska omsättas i lokala beslut på varje lärosäte, säger P-O Rehnquist.

– Vi får nu analysera propositionen och se vilka konsekvenser den får. Det är viktigt att vi får en bra intern beredning inför de beslut som måste tas senast i december i år.

REGERINGEN FÖRESLÅR en avreglering vad gäller läraryrket. Det är endast anställningar som lektor och professor som blir kvar i högskolelagen. I övrigt får vi själva utforma lärarkarriären direkt efter doktorexamen, påpekar P-O Rehnquist.

– Centrala förordningar får ersättas av kollektivavtal där vi kommer överens med de fackliga organisationerna om vad som ska gälla. Det som har aktualiserats är den redan införda tvååriga postdoktorsanställningen och en ny fyraårig meriteringsbefatt-

Det finns en stor uppslutning bakom de kollegiala styrformerna.

ning främst avsedd för egen forskning. Men här återstår diskussioner och förhandlingar.

– I övrigt bör utgångspunkten vara tillsvidareanställningar där vi får vänja oss vid att rekrytera även om finansieringen långsiktigt är osäker. Det nationella systemet bör förstås vara hyggligt samordnat så att rörligheten mellan universitet och högskolor underlättas.

EN ANNAN FRÅGA som kommer att diskuteras är befordringsmöjligheterna. Ska befordran fortsätta att vara en individuell rättighet eller en möjlighet styrd av verksamhetens behov? Här är meningarna delade, påpekar P-O Rehnquist.

Lärosätena ska också få besluta om hur de vill utforma sin organisation, med undantag för styrelse och rektor. Kravet på fakultetsnämnder och andra särskilda organ slopas.

Trots att GU nu har möjlighet att göra stora organisationsförändringar,

tror inte P-O Rehnquist att detta kommer att ske. Åtminstone inte på kort sikt.

– Det finns en stor uppslutning bakom de kollegiala styrformerna. Diskussionen kommer snarare att handla om vilka uppgifter organen ska ha och kanske hur många de ska vara. Samtidigt finns inget som tidigare har hindrat oss från att göra förändringar.

En annan nyhet är att detaljregleringen av utbildningen ska minska. Dessutom föreslås lärosätena få ökad ekonomisk frihet. Klart är att vissa lärosäten i storstadsområden med stor bostadsbrist, under en försöksperiod, får möjlighet att hyra ut bostäder till studenter.

LAGÄNDRINGARNA föreslås träda i kraft från och med 1 januari 2011.

– Många tycker nog att vi i stort har en bra ordning som det är nu och ser avregleringen som onödig, men personligen tycker jag att förändringarna bör göras mer genomgripande. I det långa loppet blir det svårt för svenska universitet att förbli statliga förvaltningsmyndigheter, inordnade i samma styr- och regelsystem som exempelvis Socialstyrelsen och Finansinspektionen, säger P-O Rehnquist.

ALLAN ERIKSSON

Internationell administratörsmobilitet

**Deadline
31 maj 2010!**

Inspiration? Utbyte av erfarenheter?

Möta kollegor ute i världen?

Sök pengar för administratörsutbyte!

GÖTEBORGS UNIVERSITET

www.gu.se/internationellmobilitet

Högt betyg för hållbarhet

Som enda lärosäte i världen har Göteborgs universitet nu fått sitt hållbarhetsarbete granskat enligt det internationella Global Reporting Initiative.

Granskningen gäller inte bara miljö utan också ekonomiskt och socialt hållbar utveckling.

SEDAN FLERA ÅR tillbaka är Göteborgs universitet miljöcertifierat enligt både EMAS och ISO 14001 och miljöarbetet redovisas årligen. Men i år kliver universitetet upp ett snäpp till och redovisar enligt riktlinjer från GRI.

Det är en internationell, icke-vinstdrivande intresseorganisation som hör till världens mest använda när det gäller rapportering av hållbarhet. Och det handlar inte bara om att redovisa miljöarbete, utan också om att beskriva hur företaget tar ekonomiskt och socialt ansvar.

– Sedan 2008 är alla statliga svenska företag ålagda att redovisa enligt

GRI, förklarar Ullika Lundgren, miljösamordnare vid miljöenheten på GU. Kravet gäller dock inte myndigheter, åtminstone inte än.

Redan förra året gjorde Göteborgs universitet en självvärdering för GRI:s lägsta nivå. Det innebar att universitetet fyllde i en lista på ett antal hållbarhetsindikatorer, exempelvis om man använder lokala leverantörer, redovisning av utsläpp, personalomsättning och så vidare.

FÖRRA ÅRET BESTÄMDE så miljöenheten att försöka nå GRI:s högre redovisningsnivå, B-nivån. Det innebär att granskare i Amsterdam har fått gå igenom redovisningen.

– Det handlar dock inte om någon granskning av om vi verkligen lämnat rätt uppgifter, utan GRI litar på våra svar, förklarar Ullika Lundgren. Å andra sidan är statistiken kontrollerad på flera andra sätt.

Göteborgs universitet får exempelvis sedan flera år tillbaka en fullstän-

Att Göteborgs universitet nu även är ett hållbart universitet är glädjande, tycker Ullika Lundgren. FOTO MARIA BODIN

dig genomgång av sitt miljöarbete av de externa miljörevisorer som universitetet anlitar, med avseende på EU:s miljölednings- och miljörevisionsordning. Dessutom är GU sedan 1998 en av de myndigheter som regeringen gett i särskilt uppdrag att redovisa ett miljöledningssystem som tar hänsyn både till direkt och indirekt miljöpåverkan. Tillsammans med årsredovisningen innebär det att Göteborgs universitet uppfyller merparten av de krav som GRI ställer.

Det finns ytterligare en nivå hos GRI, A-nivån.

– Men dit är det tveksamt om vi kommer att försöka nå, våra mål måste ju vara rimliga och relevanta, förklarar Ullika Lundgren. Men att vi som första universitet i världen blivit granskade av GRI visar att Göteborgs universitet ligger i framkant när det gäller hållbarhet, inte bara inom miljö, utan också på det ekonomiska och sociala planet.

EVA LUNDGREN

Tummen upp för GU:s miljöredovisning

Göteborgs universitet hamnar i topp på Naturvårdsverkets ranking av 189 myndigheters miljöarbete.

NATURVÅRDSVERKETS RANKING är en sammanställning av svenska myndigheters miljöpåverkan inom tre områden: tjänsteresor, energianvändning och miljökrav i upphandling. Det är första gången myndigheterna rapporterar in sin faktiska miljöpåverkan, vid sidan av den årliga rapporteringen av miljöledningsarbetet.

– Det innebär att man nu kan jämföra de olika myndigheternas faktiska miljöpåverkan och det är ett stort steg framåt, säger Eddi Omrcen, miljöchef vid Göteborgs universitet.

Tillsammans med 18 andra myndigheter, däribland Luftfartsverket, Naturvårdsverket och Vägverket, får Göteborgs universitet högsta poäng. För det krävs bland annat att myndigheten är miljöcertifierad och att det görs årliga revisioner av miljöarbetet. Dessutom krävs regelbundna uppföljningar av den faktiska

miljöpåverkan från tjänsteresor och energianvändning och att myndigheten ställer miljökrav vid upphandlingar. Tillsammans med Högskolan i Gävle och Mälardalens högskola är Göteborgs universitet det enda av landets lärosäten som får högsta poäng.

NÄR DET GÄLLER faktiska utsläpp listar Naturvårdsverket i år siffror från tjänsteresor. Störst utsläpp per årsarbetskraft har Kustbevakningen med 26 ton koldioxid per anställd och år, följt av Affärsverket för svenska kraftnät, på 19 ton. I den jämförelsen klarar sig Göteborgs universitet väl, inte minst jämfört med andra lärosäten. 747 kilo koldioxid per årsarbetskraft placerar GU långt ner i utsläppstoppen för universitet och högskolor. Toppar listan gör Högskolan på Gotland med nära 5 ton per anställd, följt av Blekinge Tekniska Högskola med drygt 2,4 ton.

Räknat på de totala utsläppen från tjänsteresor ser dock bilden mer dystert ut. Med totala utsläpp på drygt 3

600 ton koldioxid från tjänsteresor är GU bland de fem universitet som släpper ut mest koldioxid i landet. En lista som toppas av Karolinska Institutet, med 8 955 ton.

– Jämförelsen över utsläppen är viktig, inte minst när vi nu håller på att ta fram en ny klimatstrategi för universitetet. Att vi får bra betyg i rankingen visar att vi jobbar mycket systematiskt med miljöarbetet. Samtidigt visar siffrorna över de faktiska utsläppen att vi har potential att ytterligare minska våra utsläpp, något vi hoppas att den nya klimatstrategin ska leda till, säger Eddi Omrcen.

19 av myndigheterna i rankingen är miljöcertifierade, vilket motsvarar 10 procent. Det är fjärde året som Naturvårdsverket genomför sin ranking, men eftersom kriterierna i år har ändrats går det inte att göra någon jämförelse med tidigare år.

Utsläppstoppen

Universitet och högskolor, tjänsteresor, kilo koldioxid per årsarbetskraft. (För några lärosäten saknar Naturvårdsverket uppgifter, de är därför inte med i statistiken)

1. Högskolan Gotland	4983
2. Blekinge Tekniska Högskola	2444
3. Karolinska Institutet	2304
4. Kungliga Tekniska Högskolan	2026
5. Teaterhögskolan i Stockholm	1360
6. Karlstads universitet	1149
7. Högskolan i Kalmar	1063
8. Linköpings universitet	1010
9. Lunds universitet	965
10. Uppsala universitet	906
11. Högskolan Väst	845
12. Högskolan i Borås	762
13. Högskolan i Kristianstad	756
14. Göteborgs universitet	747

HENRIK AXLID

TVÅ FÖRÖDDAN

"Temblor"- det var vad Leif Djurfeldt viskade halv fyra på natten den 27 februari när familjen vaknade av att marken skakade.

Terremoto hade varit ett bättre ord.

Men att tala om jordbävningar i Chile är närmast tabu - ingen använder ordet men alla vet att den förr eller senare kommer.

JORDBÄVNINGEN MÄTTE 8,8 på richterskalan och var den värsta som drabbat Chile på 50 år. Men trots att den förlöste 500 gånger mer energi än den förödande jordbävningen på Haiti sex veckor tidigare, fick den inte tillnärmelsevis lika fruktansvärda konsekvenser. På en kuststräcka om cirka 100 mil omkom trots allt endast omkring 400 människor, varav hälften av den efterföljande tsunamin.

TVå mil norr om Concepción ligger den lilla staden Tomé. Det är där universitetslektor Leif Djurfeldt bor 4-5 månader om året.

- I Chile är männis-

korna vana vid att jorden skakar. Man stannar upp, lyssnar, och fortsätter sedan med sina bestyr. Den här gången började det ungefär som vanligt, med lite temblor. Men ganska snart hörde vi hur kylskåpet i köket dunsade i golvet, hunden började skälla och allt blev bara värre. Jag försökte resa mig, men när det skakar så går det inte att stå upprätt. Elen stänger av sig själv vid en viss nivå på richterskalan, men gasen var jag tvungen att ta mig ut för att slå av. Vårt hus ligger på en höjd och är byggt av trä. Det stod kvar efter jordbävningen, men flera moderna skysrapor välte.

Det våldsamma skakandet pågick i två minuter. När allt lugnat ner sig gick Leif Djurfeldt, tillsammans med familjen, ut för att undersöka förödelsen. De stod uppe på en kulle i månljuset när tsunamin välld in.

- Att katastrofen trots allt inte blev värre beror på att chilenerna bygger med

Ande minuter

tanke på jordbävningar. Det existerar nästan inga höga kyrktorn, de få som ändå finns är i trä. Visst rasade höghus men lika vanligt var faktiskt att de välte, eftersom grundkonstruktionen trots allt håller. Men att bygga så att alla hus klarar en megajordbävning som denna är omöjligt.

DET STÖRSTA PROBLEMET kom egentligen sedan, efter jordbävningen. Under två veckor fungerade ingenting, den enda kommunikationen med yttervärlden gick via en raspig batteriradio.

– Min frus föräldrar bor i Concepción och det var omöjligt att få information om hur de hade det. Ett annat problem var bristen på mat och vatten. Det som fanns i köket gick inte att äta eftersom det låg i röran med splittrat glas och porslin och affärerna plundrades.

När Leif Djurfeldt ställde sig i kö med en kastrull i handen för att få mat från kyrkans nödtransporter kände han sig nästan som om han var med på tv. Sådant här händer väl inte i verkligheten?

– Jag har varit med om en hel del, som stormar vid Antarktis på 43 sekundmeter. Men detta slog allt. Jordbävningar har dock det goda med sig att de svetsar samman människor. Som en granne sade

till mig: ”Först nu har du blivit en riktig chilenaar.” Sinnebilderna för chilensk envishet upplevde jag dock lite senare: En åldrig vithårig kvinna stod vid ett fönster och kastade ut tegelsten efter tegelsten. Så liten och spröd som hon var, fortsatte hon ändå med sitt röjande.

Jordbävningen flyttade staden Concepción hela tre meter västerut.

– Men den fick också återverkningar på östra sidan av Sydamerika där Buenos Aires rubbades några centimeter.

FÖRSTA GÅNGEN Leif Djurfeldt kom till Chile var som doktorand 1984. Det var också där han så småningom träffade sin blivande fru.

– För ett universitet är det oerhört viktigt att inte vara för mycket av lokalpatriot. Man måste ut och se hur det går till i andra länder. Genom Linnaeus-Palmeprogrammet har min institution skickat ut tre studenter per år till Chile och också tagit emot lika många. Eftersom vi hållit på i åtta år har alltså 48 personer lärt känna varandra genom det här utbytet. De flesta av våra doktorander har någon kontakt med Chile och vi vill verkligen att utbytet fortsätter. Bland annat har vårt partneruniversitet, Universidad de Concepción, planer på att bygga ett internationellt oceanografiskt observatorium, vilket blivit ännu mer aktuellt nu när deras fältstation är sönderslagen. Det hoppas jag att Göteborgs universitet kommer att bidra till.

För en oceanograf är Chile intressant av flera skäl. Här finns den berömda Humboldtströmmen som genom att föra upp näringsrikt vatten till havets yta gör området till ett av de mest produktiva ekosystemen i världen. Här kan man också studera effekter av El Niño-fenomenet som påverkar klimatet över hela jorden.

– Havet är den viktigaste komponenten i klimatsystemet, den scen där det mesta som rör väder och vind utspelas. Man kan inte förstå varför det finns mycket fisk eller plankton på ett visst ställe om man inte studerar själva havet. Och om havet inte fanns skulle vi ha ungefär samma klimat som på Mars, kanske lite sandstormar ibland men annars alltid detsamma.

På dörren till Leif Djurfeldts arbetsrum har några studenter satt upp en affisch med Uncle Sam som pekar: ”I want you in oceanography – Leif recruiting station.”

– Oceanografi är ingenting som gör en rik men däremot gör det en glad i kroppen. Och det är det

bästa ämne man kan läsa om man vill ut och se världen! Eftersom det är så dyrt att göra en expedition exempelvis till Stilla havet brukar flera länder samverka. Det innebär att en oceanograf får väldigt många internationella kontakter.

Med hjälp av matematik försöker oceanograferna förstå naturens beteende. Men som alla som sett en väderleksrapport redan insett, är processerna för komplicerade för att få längre förutsägelser att stämma.

– Ibland talar man om naturens jämvikt och det låter ju tryggt och bra. Men egentligen finns ingen jämvikt, allt förändras hela tiden på ett många gånger oförutsägbart sätt. Med en matematisk term kan man säga att världen är olinjär. Och det är just det som är så spännande! Även om just jordbävningar är lite väl olinjära.

DET ÄR BLAND ANNAT därför Leif Djurfeldt är kritisk till den pågående klimatdebatten som han menar blivit alltför ensidig.

– För 3,5 miljarder år sedan lärde sig växterna den mest komplicerade process som finns: fotosyntes. De kom på hur man använder solljus för att bända isär molekylerna i koldioxid och vatten och omvandla dem till socker. Samtidigt frigjordes syre som möjliggjorde nya former av liv. Då bestod atmosfären till 95 procent av koldioxid. Idag är den inte på mer än 0,03 procent. Ändå påstås det att människans koldioxidutsläpp kommer att skada miljön. Varför då? Koldioxid är inget gift utan växternas mat. Mer koldioxid innebär mer växter.

Vi vill gärna tro att allt ont som händer i världen är människans fel, menar Leif Djurfeldt. Det är

något sorts arvsyndstänkande som vi inte kan frigöra oss från.

– Men klimatet befinner sig i ständig förändring. För 150 000 år sedan hade vi istid, för 14 000 år sedan började isen dra sig tillbaka, och vi kan fortfarande inte förklara varför. Forskarens uppgift är inte att slå fast eviga sanningar utan att ständigt vara skeptisk och villig att ompröva sina ståndpunkter om nya fakta kommer fram.

DEN 15 JUNI åker Leif Djurfeldt tillbaka till Chile, till det område i söder som kallas Patagonien. Då handlar det om att undersöka vattenomsättningen i fem fjordar.

– Min forskargrupp hyr en fiskebåt och så är vi ute några veckor. Förra gången regnade det tolv dagar i sträck. Men sedan kom en dag med solsken. Då såg vi plötsligt var vi befann oss, i en fantastisk regnskog med en fond av höga vulkaner täckta av glaciärnö.

Men Chile lämpar sig också i ovanligt hög grad för ett av Leif Djurfeldts stora fritidsintresse – skärmflygning.

– Många tror att skärmflygning är farligt, att det handlar om att kasta sig utför branta stup. Men så är det inte alls. Det påminner istället om segling. Man flyger på uppvindar och måste därför hålla reda på var vindarna finns: kanske i närheten av en bergssida som det blåser mot eller en äng där solen skiner? När jag flyger här hemma, norr om Kungälv, kan jag komma upp en två hundra meter. Men i Chile är kusten högre, där flyger jag fyra gånger så högt upp i luften! För en tid sedan flög jag ut över havet och kunde se ända till Argentina, 20 mil bort. Och en annan gång fick jag ovanligt sällskap – av nyfikna gamar. När man flyger däruppe blir världen plötsligt så otroligt tredimensionell. Alla tankar på vardagens många bekymmer bara försvinner, bort någonstans i fjärran.

Leif Djurfeldt

Arbets: Universitetslektor vid institutionen för geovetenskaper

Familj: Hustru och två söner, 21 och 19 år gamla samt två vuxna barn från sin första ungdom

Bor: I Skärby Mosse norr om Kungälv samt i Tomé, Chile

Fritid: Segling, skärmflygning, skogs promenader

Kopplar bäst av: Att vara högt uppe i luften

Favoritplats: Världen är full av underbara ställen. Hittar nya hela tiden ...

Dold sida: Sudokuslav

Läser: Kurt Vonnegut, Boris Vian, García Márquez

Utmärkande egenskap: Blir sällan riktigt arg – men om ...!

Vårt att försvara politiskt: Frihet förstås, och ren luft och vatten

Här hittar du kvinnorna!

Göteborg ligger bra till för att få en kvinnlig expertdatabas, ett verktyg mot manlig dominans i medierna. Här finns en arbetsgrupp som lobbar för projektet, döpt till Experta.

FORTFARANDE ÄR DET långt kvar till jämställdhet i våra medier. I svenska nyhetsprogram är knappt var fjärde expert en kvinna.

Maria Edström
FOTO JOHAN WINGBORG

– Argumenten att kvinnliga experter inte finns eller att de alltid tackar nej håller inte längre. En databas som Experta skulle visa det tydligt, säger Maria Edström, lektor vid JMG.

Hon är med i en ideell arbetsgrupp i föreningen Pennskaftet som har skissat en databas på internet. Tanken är att på en plats samla all tänkbar kunskap, inte bara från den akademiska världen.

– De flesta på ett universitet är ganska lätta att hitta, till exempel via Expertsvar eller Greda. Men var hittar man kunniga kvinnor i företag och organisationer?

FÖREBILDerna FINNS I USA, där Shesource.org varit igång sedan 2005, och i Danmark, där Kvininfo.dk startade redan 1995. Den danska sajten har drygt 1 000 experter, en nivå som anses rimlig också för Sverige.

– Kvininfo hålls uppdaterad med mindre än en heltidstjänst, berättar Helena Åberg, kommunikator vid Göteborgs universitet och medlem i arbetsgruppen.

– Danskorna är oerhört inriktade på att samarbeta med oss, de har lovat att vi får använda hela dataupplägget och bara göra en svensk anpassning. Och de har redan idag

svenska experter i sin databas.

Riksdagsledamoten Eva Flyborg (FP) föreslog i höstas i en motion att staten skulle bygga upp sajten och stå för driften under de första fem åren, gärna i Göteborg eftersom Experta-gruppen finns här. Hennes förslag fick tummen ner i kulturutskottet, men gruppen jobbar nu vidare på andra spår.

– Kanske kan mediebranschen lägga en grundplåt. Så startades Kvininfo, sedan gick danska kulturdepartementet in och tog över ansvaret, säger Maria Edström.

Experta ska vara öppen för alla att söka i, inte bara journalister utan också seminariearrangörer och rekryterare. Sedan hösten 2009 har Experta funnits som demosajt.

– Många intresserade hör av sig, så vi ska börja lägga ut någon expert i veckan för att visa hur det kan se ut, säger Maria Edström.

Hon har själv forskat kring sambandet mellan kvinnlig representation i nyhetsflödet och kvinnlig representation i ett lands parlament.

– Det finns ett tydligt samband: Utan kvinnor i nyheterna blir det inga kvinnor i politiken, och vice versa. Vad som är hönan eller ägget beror på vilket land och vilken kultur vi talar om. Men helt klart spelar det roll om kvinnor kommer fram i medierna.

HENNES DATA kommer bland annat från Global Media Monitoring Project (GMMP) som mäter jämställdheten i världens medier en dag vart femte år. I höst presenteras den fjärde studien. En preliminär rapport antyder att det rör sig framåt – men mycket långsamt.

– En rekommendation från GMMP är just kvinnliga expertdatabaser. Numera finns en även i Libanon, så det borde väl inte vara omöjligt i Sverige, tycker Maria Edström.

MATS FAHLGREN

Experta:
www.experta.nu

Kvininfo:
www.kvininfo.dk

Shesource:
www.shesource.org

GMMP:
www.whomakesthenews.org

Humanioras roll i samhället

Anna-Lena Ringarp och Lars-Gunnar Andersson talade om sitt populära radioprogram.
FOTO SVERIGES RADIO, MATTIAS AHLM

Stora hörsalen i Humanisten vid Göteborgs universitet var i det närmaste fullsatt när Humanistdagen 2010 inleddes på lördagsförmiddagen den 10 april. Besökarna bjöds på ett varierat program, där humanioras roll i dagens samhälle var den röda tråden.

UNDER HELA DAGEN lyftes humanioras betydelse och humanistisk forskning fram på många olika sätt. Bland annat genom möten och debatt mellan företrädare för humaniora, naturvetenskap, IT och näringsliv.

Carl Bennet, affärsman och styrelseordförande för Göteborgs universitet, var en av debattörerna, astronomen och vicedekanan vid Naturvetenskapliga fakulteten, Marie Rådbo, en annan.

– Jag tycker det är viktigt att vi ökar förståelsen och respekten för varandra och bygger broar. Jag skulle gärna se att studenterna på våra program läser en del humaniora och tvärtom, sade Marie Rådbo.

Två välkända radioprofiler lockade till många igenkännande nickar och skratt. Professor Lars-Gunnar Andersson och hedersdoktor Anna-Lena Ringarp pratade om sitt kända radioprogram Språket. Publiken fick bland annat höra vilka de vanligaste klagomålen på det svenska språket är. Heter det äppelmos eller äpplemos, ska det vara medans eller medan och

vad är skillnaden mellan starta och starta upp?

– Det är alltid roligt att träffa publiken, sade Anna-Lena Ringarp som i vanliga fall möter sina lyssnare från en studio i radiohuset på Lindholmen.

HUMANIORAS BETYDELSE i dagens samhälle lyftes också fram genom spännande föreläsningar där några av fakultetens främsta forskningsprojekt presenterades. Dessutom kunde intresserade få träffa enskilda forskare och doktorander för att ställa frågor och samtala kring deras forskning.

Författaren Klas Östergren, som nyligen fick Sixten Heymans pris, var också en av de inbjudna gästerna till Humanistdagen. Han berättade om sitt författarliv med både ironi och allvar och läste ett stycke ur sin senaste bok *Den sista cigaretten*, innan han svarade på frågor.

SAMMANTAGET blev Humanistdagen 2010 ett lyckat evenemang med många givande inslag och diskussioner och inte minst en hel del publik.

– Vi informerade om vår forskning och humanioras betydelse, samtidigt som det var ett ypperligt tillfälle för oss som arbetar här att höra vad våra kollegor sysslar med, sade Martin Hellström, prodekan vid Humanistiska fakulteten, när han sammanfattade dagen.

THOMAS MELIN

Belysning är viktigt, menar Downen Birkhed som har monterat upp punktlys i taket. I hans rum finns föremål som får en besökare att haja till. FOTO JOHAN WINGBORG

"Mitt arbetsrum är min hobby"

Så säger Downen Birkhed medan han visar runt bland gamla resväskor, klockor och ett och annat mikroskop.

Själv fastnar jag för en tuggummiautomat av märket Ford Gum, placerad mitt på skrivbordet.

– Den fick jag tag i först efter 20 års letande. Den påminner om min barndom.

SOM LITEN ÅKTE NÄMLIGEN Downen Birkhed, professor i odontologi, ofta från hemmet i Småland till mormor i Göteborg.

– På stationen fanns tuggummiautomater men också en apparat som testade reaktionsförmågan, en så kallad Testo. Det gällde att stoppa in en tioöring i ett hål och sedan vara beredd att trycka på en knapp så fort som tioöringen började röra sig. En sådan apparat har jag också på väggen.

Det har tagit Downen Birkhed flera decennier att samla ihop alla föremål

till det rum som nu får en besökare att haja till. Inte minst finns här väldigt många väskor i varierande former och storlekar. Ser inte en av dem faktiskt ut som en hatt?

– Jovisst, det är där jag förvarar min doktorshatt. Väskan är handgjord och innehåller också ett litet fack för putsgrejor. Jag köpte den tillsammans med en stol och en pall av en antikhandlare vid Järntorget. Han frågade om jag inte skulle ha en jordglob också – så då köpte jag den med.

BREVID JORDGLOBEN finns en annan väska som visar sig innehålla en gammaldags resegrammofon. I locket finns en 78-varvare: Helgdagskväll i timmerkojan.

– Jag har också dragspelskamekor och telefoner från olika epoker. Samt en av de tidigaste Machintosh-datorerna, en Mac Plus.

De många klockorna i rummet har alla putsats och rengjorts in i minsta detalj av urmakaren i Kronhusbodarnas Klockbod.

– Min fru tycker inte om deras

eviga tickande, det är därför jag tagit hit dem. Jag har mycket blommor också men de är tyvärr inte äkta eftersom jag inte hinner sköta dem.

I BOKHYLLAN STÅR olika instrument, bland annat mikroskop samt en klocka innefattad i någon sorts träkonstruktion.

– Det är en marinkronometer som kaptenen hade på de stora skeppen förr i tiden för att veta exakt tid. Den är upphängd på ett särskilt sätt i sin låda för att alltid visa rätt, även när fartyget kränger, förklarar Downen Birkhed.

Här finns också glasföremål av konstnären Vallien, bland annat ett huvud med en häst i pannan.

Men vad föreställer bilderna på väggarna egentligen?

– Bakterier, tändor och en tandborste. Men förstoringen är så stor att man inte riktigt förstår vad det är. Jag har fått affischerna från Tandvärnet och det är Lennart Nilsson som tagit fotona.

I hörnet upptäcker jag så en stol med trekantig sits.

– En så kallad munkstol, den kommer från min mormor. Hon arbetade som städerska på Ferdinand Lundqvists stora varuhus och fick den som present när hon pensionerades. Jag trodde att den skulle vara värd en del men det är den inte eftersom stolen är gjord i så stora upplagor.

VAD TYCKER DÅ besökarna om detta ganska annorlunda arbetsrum?

– De flesta tycker nog bara att det är roligt, en kollega föreslog till och med att jag skulle ta betalt för visningar. Men när man blir äldre bryr man sig inte så mycket om hur andra uppfattar en. Jag vet inte riktigt varför jag började samla men det kan bero på att jag kommer från enkla förhållanden och inte hade så mycket prylar när jag växte upp. Men just nu känns rummet ganska överlastat och en del ska jag nog ge bort till barnen. Eller kanske till barnbarnen som jag älskar över allt annat.

EVA LUNDGREN

Ett arkiv till minne av Sonya Hedenbratt

FOTO KAMERAREPORTAGE

SONYA HEDENBRATT (1931–2001), jazzsångerska, skådespelerska och revyartist, började arbeta som sömmerska på en skjortfabrik. Hennes bror Östen Hedenbratt, som var pianist, tog med 17-åriga Sonya till dansstället Kungshall där hon gjorde sina första framträdanden. 1951 vann hon sin första sångtävling och blev korad till "Göteborgs Doris Day". Efter framträdanden med Malte Johnsons orkester lockades hon till Nalen i Stockholm av Arne Domnérus men verkade främst i Göteborg.

– Till vår stora glädje finns nu ett Sonya Hedenbratt-arkiv på universitetsbiblioteket. Det är en gåva från dottern Lena Bohlin, som först funderat på att lämna över materialet till Liseberg. Eftersom jag har bra kontakter med Liseberg och vi medverkade till Taubeattraktionen där, så hörde de av sig, säger Pia Schmidt de Graaf på universitetsbiblioteket.

Arkivet, som är relativt litet, innehåller framför allt väldigt fina fotografier, klippböcker, anteckningsböcker med sångtexter, kontrakt till spelningar och så några få brev.

– Forskare och studenter som skriver uppsatser är välkomna att använda sig av arkivet, och visst, finns det någon vanlig person som vill se något så är det klart att vi kan ordna det, säger Pia Schmidt de Graaf.

ANNA FRÖDEBY

På spaning efter våren

VÅREN ÄR HÄR. Utanför mitt fönster söker koltrastarna sin partner under knoppande lövverk. Naturen överger snart sina matta färger och övergår till spirande grönt medan Korsvägens trafik söker sig fram mellan välkända Göteborgsikonerna.

Ännu är inte träden tillräckligt täta för att jag skulle kunna se, vad de döljer om några veckor. Då kommer jag endast att skimra glasverket i Gothia Towers och se toppen av Lisebergstornet. Än så länge vilar naturen ut sin vintersömn och väntar på energi från solen.

Genom fönstret anar jag strimor av ljus. Ljudet utanför markeras av dova motorer och enstaka signalhorn från knutpunkten nedanför. En och annan svartklädd fågel tar sig verbalt genom fönstret. Jag kan höra att våren är på väg mot sommaren.

Om sommaren är det rikligt med aktivitet runt Korsvägen. Flertalet attraktioner och museer gör att platsen nedanför mitt fönster besöks av turister och museiintresserade karaktärer. Livet njuts och sjungs från Liseberg. Besökare till Världskulturmuseet och Universeum är även de välbesökta med ungdomar på skolresa. Då ligger slutningen grön nedanför mitt fönster.

Med strimor av ljus från mitt fönster känner jag att våren är på väg. Bilden av livet utanför fladdrar vidare, ackompanjerad av koltrasten utanför och till bilderna på min datorskärm

HÅKAN GRANATH
FOTOGRAF VID
UNIVERSITETSBIBLIOTEKET/
CENTRALBIBLIOTEKET

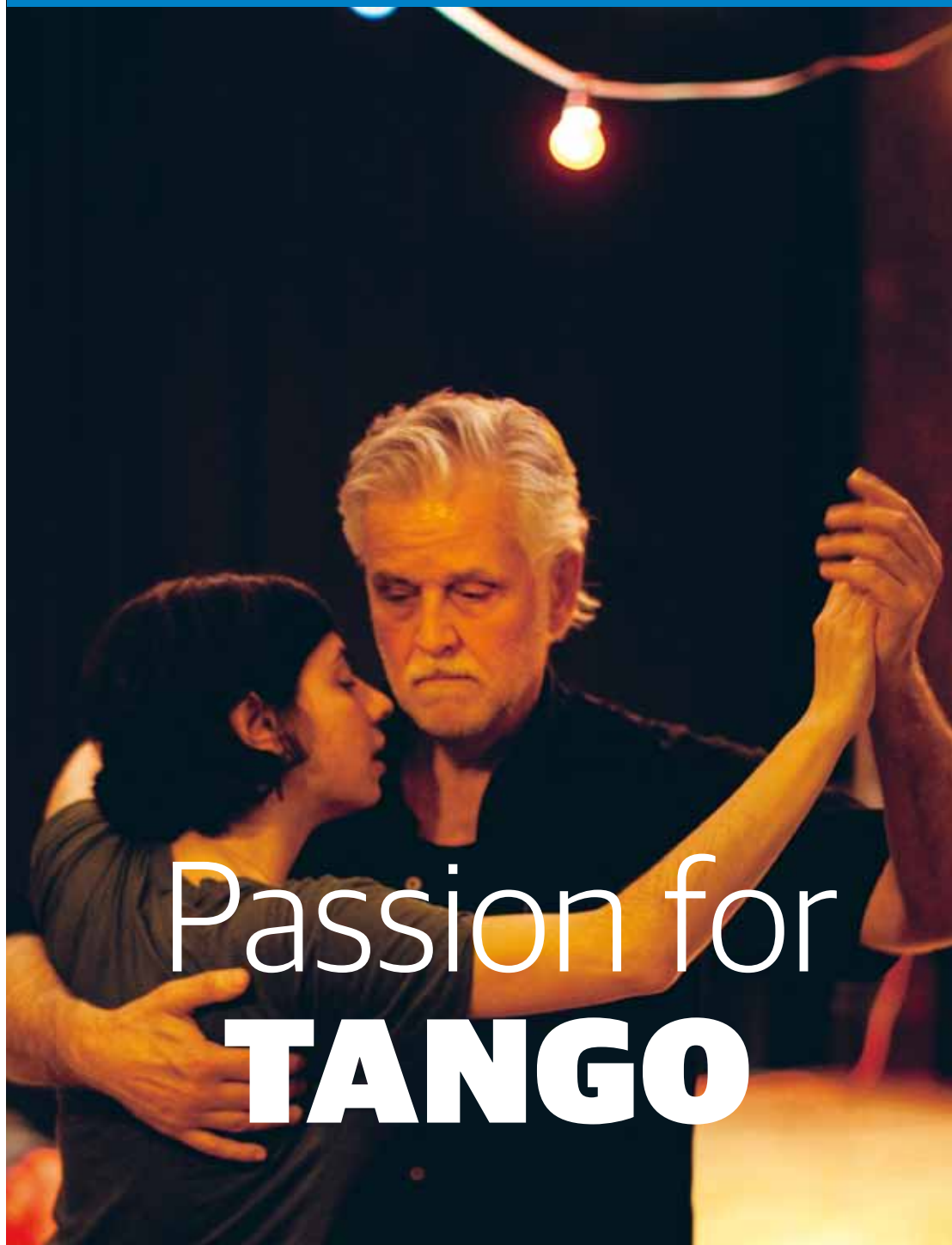
Utlysning av bidrag ur Adlerbertska forskningsstiftelsen 2010

Forskningsbidrag ur Adlerbertska forskningsstiftelsen kan tilldelas envar som bedriver vetenskaplig forskning och konstnärlig verksamhet vid Göteborgs universitet, utom Handelshögskolan, som har ett eget anslag från stiftelsen. Forskare och forskarstudenter verksamma vid Handelshögskolan kan alltså ej söka bidrag från Göteborgs universitet.

Forskningsuppgiften ska ha koppling till temat "Hållbar utveckling i ett helhetsperspektiv". Universitetet uppfattar att temat ska ges en vid tolkning och välkomnar sökanden från samtliga fakultetsområden (utom Handelshögskolan). Särskild omsorg kommer att ägnas åt att följa upp vad som utträttas med de fördelade medlen. De sökande bör därför vara beredda att synliggöra sina forskningsresultat på sätt som Stiftelsen finner lämpligt.

Mer information finns på www.gu.se/forskning/stipendier/gustipendier/adlerbertska_forskningsstiftelsen/

Ansökan om bidrag görs på särskild ansökningsblankett. Blanketten ska skickas elektroniskt till camilla.ljung@gu.se. Ansökan med underskrifter och eventuella bilagor ska även sändas med post till: Göteborgs universitet, Registrator, Box 100, 405 30 Göteborg. Sista ansökningsdag är måndagen den 31 maj 2010. Märk kuvertet "Adlerbertska forskningsstiftelsen".

Passion for TANGO

As a young girl Zoi Nikopoulou, a doctoral candidate, watched Argentinean tango performed in the open-roof theatres during the Athens Festival. Something about those summer nights and the music of the Bandon eon that captured her imagination.

Several years later this woman from the Mediterranean Sea puts on her high heel dancing shoes and is about to put her passion into action. It's milonga night and the assembly hall of one of Gothenburg's fine old tradition school is turned into club El Abrazo. Tables are dressed in white, decorated with red roses and candlelight. The dance floor is painted with small lamps in red, green and blue that lights up the night. Into this soft atmosphere comes ladies and gentlemen in mixed ages. Zoi started to dance tango ten years ago. She wanted to join an activity that she could continue with for the rest of her life, and realized that tango is a dance that you can keep doing even when you are over 65.

"It doesn't require special physical condition, so I thought it would be a good idea to start with tango. I've always liked tango and it seemed like a nice dance".

Her father danced Continental tango, so she knew there was a difference between that and Argentinean one, which was the one she started taking courses in after following a friend to a milonga night in Athens. Lately, she prefers the allegro milonga dance which has a quick and lively tempo over the moody tango.

ZOI NIKOPOULOU'S RESEARCH project is about marine emissions. She is working on cost-effective ways for shipping companies to comply with the new environmental regulation. Even though dancing tango and writing a thesis about marine emissions at School of Business, economics and law, is disconnected there are similarities.

"Following, at the dance floor means listening to the partner's soundless signaling and then responding. At the department we have a pedagogic simulation of a supply chain, as part of the relevant course. Tango, like this pedagogic game, is all about listening and signaling, cooperating and synchronizing."

WHEN SHE CAME to Gothenburg 5 years ago as a Master's student she looked for a place to continue with her dancing. Coming from Greece, being part of a dancing society is a good way to get to know

Zoi Nikopoulou

Age: 34

Lives: Apartment in Gothenburg

Family: Boyfriend

Does: Doctoral Candidate at Logistics and Transport, School of Business, Economics and Law

Leisure-time activity: Argentinean Tango, You are welcome to join El Abrazo El Abrazo at Sigrid Rudebecks Gymnasium, every second Tuesday 19-20 it's drop in course for beginners and then traditional milonga 20-24.

Zoi Nikopoulou and Morgan Svensson on the dance floor.

PHOTO JOHAN WINGBORG

new people from all over town. The first time Zoi joined a tango she was afraid that she would sit in the corner all night watching other couples dance. Luckily she was wrong!

"Gothenburg's tango society is an informal, happy crowd and open to newcomers like myself. As we say, everybody is equal on the dance floor! Many people come to club El Abrazo at Sigrid Rudebecks Gymnasium; it's a popular meeting place."

ANOTHER THING that Zoi likes is that it's a lot more casual in Gothenburg than in Athens where you dress up when you go out to dance. She sees dancing as a way of expression; it gives her relaxation and release from stress. It's a physical exercise as an antidote to working with a computer all day. It is also a place to meet new people. She has not yet been to Argentina but Zoi thinks she has to go there at some point, and experience the real thing. At El Abrazo Zoi and a friend, Morgan start to dance. Trying to capture a picture, a moment expressing playfulness and bliss, my colleague stands under a black umbrella. Afraid to spoil the moment I sneak out the door, knowing I will be back for some more magic.

ANNA FRÖDEBY

Explores new ways in physics

Sudden downpours from a turbulent rain cloud and random patterns of sun light on the bottom of a swimming pool - do these phenomena have anything in common?

Bernhard Mehlig who received this year's "Göran Gustafsson Prize in Physics" argues that they do. In his research he tries to identify universal principles explaining complex phenomena observed in the world around us.

Very small water droplets float in the air flow in a rain cloud because the frictional force keeping the droplets afloat is stronger than the force of gravity. But if the air is stirred by turbulence, droplets will collide and coalesce. In other words, they will clump together to form larger and heavier droplets that will eventually fall to the ground. This theory of how rain forms in turbulent clouds has a long history, and the topic remains a subject of intensive research. The problem is that rain may form much more rapidly than this theory predicts.

THE EXISTENCE OF so-called caustics may help to resolve this problem. The term caustic is used to describe the phenomenon that, when rays from the sun shine through glass or water, they may focus to form patterns of high light intensity. So high, in fact, that a glass of water left on a table on a sunny day may cause the table cloth to start burning! Another example is the light patterns commonly seen on the bottom of a swimming pool on a sunny day. It turns out that rain droplets moving in turbulent air form caustics too. Together with students and colleagues both in Sweden and in the UK, Bernhard Mehlig could show that this mechanism increases the collision frequency of droplets in the cloud dramatically, thus significantly accelerating the rain formation.

Bernhard Mehlig, Professor of Complex Systems, studied in Heidelberg and Cambridge, but has worked at the Department of Physics at the University of Gothenburg for almost 10 years now. He tries to understand apparently random processes in nature and technology: many systems in the world around us appear to behave in a chaotic fashion, even randomly, despite being governed by deterministic laws. Such 'complex systems' must be described by mathematical

models incorporating randomness as an integral part. The aim is to determine fundamental and thus general mechanisms explaining complex phenomena in apparently unrelated systems.

"One may wonder: do caustics occur also in other contexts? Consider for example the dynamics of small dust grains around a growing star. It is thought that our planets have grown out of such small dust grains. What role do the caustics play here?" asks Bernhard Mehlig.

ANOTHER EXAMPLE is the apparently random gene genealogies (family trees) of a certain species of sea snails.

"I work with colleagues at the Tjärnö Marine Biological Laboratory and at the Department of Mathematical Sciences. Kerstin Johannesson and her colleagues have found high levels of multiple paternity in this species: a single batch of children from a mother may have been fathered by at least 15 males! This is of course how nature ensures genetic diversity, but we should like to find out why this mechanism is seen in this particular species but not in others. One way of approaching this issue is to look at the family trees of random samples of snails. Would you believe that the family tree of snails can be described with the same mathematical model that explains the clumping of rain droplets?"

THE PRESTIGIOUS prize includes 4.5 million Swedish crowns to the Department of Physics.

"There are no specific conditions attached to the money; it is simply meant to support basic research. Receiving the prize is of course very encouraging and the timing is perfect considering the Department's new Erasmus Mundus programme in Complex Systems. We are hoping that the programme will attract MSc students from around the world. Research is great fun, but so is teaching."

It also includes a personal prize of 100,000 Swedish crowns.

"The idea is to use this money to buy a bassoon. My wife and I play in the academic orchestra of the university. At the moment we are rehearsing Tchaikovsky's Fifth Symphony, and will have a concert on May 29 at Studenternas Hus."

Scrutiny without consequence

► **The council** on scientific dishonesty has considered five cases in the last four years. Three have been dismissed and two have been confirmed. But there have been no consequences for the perpetrators.

Three Departments become five

► **The Faculty of Education** will be reorganised. For example, there will be a new department for nutrition and sports science, and the large Department of Education will be divided.

Top ranked but denied

► **His Department** thought Adam Netzn was the best suited for the post-doc position. But the Faculty of Arts declared him unqualified and gave the position to a female applicant.

Increased freedom

► **Only the positions** of Senior Lecturer and Professor will be regulated by the Higher Education Act, according to the Autonomy Bill. Other positions will become local matters. The Bill is expected to go into effect 1 January 2011.

Two shaking minutes

► **The whole house** was shaking. Oceanographer Leif Djurfeldt and his family woke up and ran outside. Despite extensive devastation in Chile, most buildings fared surprisingly well.

Report from Berkeley

► **Lena Wängnerud** moved to California with her family to work as a visiting researcher for a year. She has learned to understand American politics much better and has been able to devote a lot of time to research.

Unscientific Centre

► **The new Centre** for Urban Studies doesn't measure up, according to Professor Bo Rothstein.

A little more action please!

► **The planning** is over - let's see some action. How well do Swedes manage academic English? The question is posed by Sölve Ohlander, new emeritus of English.

BERKELEY

inspiration på hög nivå

Lena Wängnerud trivs bra som gästforskare vid UC Berkeley, ett av världens mest prestigefyllda universitet, som kan stoltsera med 21 Nobelpris. Men frågan är hur länge man kan upprätthålla kvaliteten om inte pengar skjuts till och Berkeleys själ räddas, säger hon. FOTO ALLAN ERIKSSON

Res iväg, även när du är mitt uppe i karriären! Det rådet ger statsvetaren Lena Wängnerud. Hon tog med sin familj till Berkeley ett år som gästforskare. För henne har det varit ett välbehövligt avbrott från vardagens alla måsten och en befrielse att få tid för egen forskning.

- **JAG INSER VILKEN** tur jag har haft att få ett eget rum, säger statsvetaren Lena Wängnerud, som är gästforskare på University of California, Berkeley.

Vi ses i hennes sparsamt möblerade tjänsterum som ligger på sjunde våningen i Barrows Hall med hänförande utsikt över hela campusområdet och the Campanile, det 100 meter höga klocktornet som kommit att bli den mest kända symbolen för det prestigefyllda universitetet. Idag ligger

dimman tät och det är mulet, men en klar dag ser man hela San Francisco-bukten härifrån.

I korridoren utanför är det tyst och tomt, trots att det är fredag förmiddag.

- Det är nästan aldrig någon här eller så stänger folk in sig på sina rum, säger Lena utan omsvep.

Hon har vant sig vid att det inte finns några gemensamma fikapauser, inte ens en kaffeautomat på arbetsplatsen. Nej, amerikaner fyller sina designade muggar med kaffe latte på allehanda kaféer, som det kryllar av i Berkeley.

FÖR ATT FÅ LITE VARIATION brukar Lena tillbringa flera timmar varje vecka på kafé med att läsa och skriva på sin laptop.

- Alla går på kafé här. Internet är gratis och tillgängligt överallt. Folk kommer in, beställer en espresso och loggar in. Ingen

Mitt intryck är att man tar forskningen på lite större allvar här.

tittar snett om man sedan sitter ett par timmar utan att beställa så mycket mer. Atmosfären är levande och tillåtande.

Trots att hon och familjen saknar sina närmaste vänner och familj, tycker Lena att det mesta är positivt.

- Alla är trevliga och frågar, småpratar på ett sätt som vi svenskar inte gör. Det finns också en större blandning av människor, folk får se ut som de är. Det är lite mindre normstyrt, större svängrum och man behandlar varandra i vardagen med intresse och respekt.

EFTER NIO MÅNADER i USA tycker hon att hon har fått en mer nyanserad bild av amerikansk politik, exempelvis svårigheterna som Obama stod inför när han skulle genomföra den stora hälsoreformen. Amerikansk politik är extremt polariserad med starka lobbygrupper.

Lena Wängnerud

Aktuell: Gästforskare vid University of California at Berkeley under ett år

Ålder: 45 år

Yrke: Docent i statsvetenskap vid Göteborgs universitet

Familj: Hennes man, Peter Olofsson, 44 år, journalist och lärare. Barnen Sara, 9 år, och Sofie, 8 år

Intressen: Läsa (saknar sin bokläsarklubb i Göteborg), periodare när det gäller träning (gillar att springa milen i Skatås). Har köpt en racercykel som hon använder då och då upp till "Inspiration Point", i bergen norr om Berkeley

– Man börjar förstå djupet av de problem och utmaningar som landet står inför. De stora ojämlikheterna i det här landet blir tydliga när man ser dem med egna ögon. Det är exempelvis väldigt få afro- och latinoamerikaner på campus. Samtidigt finns det många människor som verkligen vill förändra systemet men det är mycket rigida strukturer att rucka på.

Att USA inte kommit längre inom jämställdhet förvånar henne. En seminarieserie som hon följer om amerikansk politik är förlagd sent på fredag eftermiddag.

– Hur är det möjligt? Det förutsätter att man inte har några barn att hämta. Det verkar vara betydligt svårare för kvinnor här att förena yrkesliv med familj. Många har inte mer än tre veckor semester och får jobba betydligt mer än 40 timmar.

VI GÅR UT för att äta lunch och på vägen passerar vi Sproul Plaza, det centrala torget på campus. Lena visar att det är samlingsplatsen för studentföreningar och olika intressegrupper. Det var också här som det under hösten och vintern pågick demonstrationer och protester nästan varje dag mot universitetsledningens beslut att höja studentavgifterna med 30 procent och att sänka lönerna med uppemot 10 procent. Orsaken är den djupa ekonomiska kris som delstaten Kalifornien har hamnat i.

Vid ett tillfälle var det en demonstration som samlade över 5 000 studenter och lärare. En annan dag gick brandlarmet i huset där hon sitter och alla fick springa ut i regnet. Då hade studenter blockerat Wheeler's Hall för att sabotera undervisningen.

Även om besparingarna räknat i procent inte är jättestor upplevs försämringarna som ett hot mot Berkeleys själ, menar Lena.

– Det är en jättespännande tid att var här. På 1960-talet var Berkeley känt som ett radikalt demokratiskt näste, det var här som medborgarrättsrörelsen föddes. Det statliga universitetet UC Berkeley är – i motsats till privata Stanford – lite mindre elitistiskt, har en stolt tradition som ett demokratiskt, jämlikt men ändå högkvalitativt universitet.

Som gästforskare får Lena tid att ägna sig åt det hon gillar bäst, att utveckla sin egen forskning och att bygga upp ett nätverk med framstående amerikanska forskare.

– Jag ville komma till ett bra universitet i ett engelskspråkigt land. Totalt sett är nivån på forskningen snäppet högre än hemma och det känns väldigt skönt att komma iväg från alla måsten i vardagen. Hemma kan vardagen vara sönderhackad av möten och det är svårt att få tid att utveckla tankar och idéer.

Hon imponeras av den höga nivån på seminarierna. Det gäller att komma väl förberedd och vässa argumenten.

– Den akademiska kulturen är mer ifrågasättande än hemma. Mitt intryck är att man tar forskningen på lite större allvar. Seminarierna är väldigt konstruktiva och seriösa, även om de kan upplevas som tuffa och kritiskt ifrågasättande.

– Forskarna här är också mycket skickliga på att hålla muntliga presentationer, de förbereder sig ordentligt. Det amerikanska sättet är betydligt bättre i det avseendet. Jag lär mig mycket när jag går på seminarier.

LENA WÄNGNERUD vill gärna inspirera andra att åka iväg på utbyte. Det är inte svårt men tar tid att förbereda och kräver förstås finansiering. Lena är tacksam för det generösa gästforskarstipendium hon fick från Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap (FAS) och Riksbankens Jubileumsfond som täcker merkostnaderna för att ha med sin familj. Sin lön från Göteborgs universitet behåller hon.

– Man behöver inte vara postdok-forskare eller professor för att resa utomlands, utan det kan man göra när man är mitt uppe i karriären.

Först och främst krävs det en formell inbjudan från värduniversitetet, vilket kan ta tid. Lena letade på hemsidor efter personer med gemensamt forskningsintresse. Hon fann statsvetaren Laura Stoker som hon kände till sedan tidigare och frågade om hon kunde ordna en inbjudan åt henne.

– Det svåra är att få ett eget arbetsrum. Man får också betala en mindre avgift till universitetet.

TILL USA ÄR DET lite speciella förhållanden. Det är oerhört mycket pappersarbete för att söka visum och ordna allt annat praktiskt, i synnerhet om man har med sig familjen. Både Lena och hennes man, Peter, var på intervju på amerikanska ambassaden i Stockholm.

En sak som vållade mycket huvudbry var letandet efter bostad. Var ska man bo och vilka områden är lämpliga? Det är bättre att göra det på plats, åtminstone om

Sather Gate, som är huvudingången till UC Berkeley, är en av de mest kända platserna.

På grund av den djupa ekonomiska krisen har ledningen gjort drastiska nedskärningar. Bland annat har studentavgifterna höjts med 30 procent. En insamlingskampanj har dragit igång för att stötta studenter som inte har råd med kursavgifter på cirka 80 000 kronor per år.

man ska stanna en längre tid, tipsar Lena om. Det tog tre veckor innan de flyttade in i en ljus och modern trerumslägenhet med balkong och stor trädgård, i södra Berkeley, bara 15 minuters promenad från campus.

Fast den största oron var om deras två döttrar, Sara och Sofie, 8 respektive 7 år gamla, skulle hamna i en bra skola och om de skulle trivas. Men det har gått över förväntan, upplever Lena.

– De har klarat anpassningen nästan bättre än vi har. Det tog inte lång tid förrän de lärde sig engelska och numera brukar de rätta oss när vi uttalar ord fel.

EFTER LUNCHEN slinker vi in på det italienska kaféet La Strada, mitt emot campus, där Lena brukar sitta. Beställer en dubbel espresso. Lena berättar om det forskningsprojekt som hon håller på med, som behandlar kön och korruption i Mexiko. I april reste hon till Mexico City för att träffa experter på korruption och jämställdhet i landet.

– Forskning visar att i länder med hög andel kvinnor i beslutsfattande ställning är korruptionen låg. Det finns några huvudsakliga förklaringar: Män står för 90 procent av all kriminalitet, korruption frodas i traditionellt manliga nätverk och kvinnor har normalt sett inte lika mycket kontakter med samhället. Men är kvinnor mer immuna mot korruption? Eller blir kvinnor också korrupta när de når en viss samhällslig position? Kan man spåra orsaker i politisk kultur eller andra traditioner?

– Det som gör Mexiko spännande är att både jämställdhet och graden av korruption varierar mellan delstaterna, säger Lena med stort engagemang.

ALLAN ERIKSSON

NY PÅ JOBBET

Madelene Fryklind, är från och med 1 juni ny chef på Externa relationer vid gemensamma förvaltningen. Som utvecklingschef vid stadskontoret i Halmstads kommun har hon arbetat med informationsfrågor och näringslivssamverkan. Hon har också arbetat med regional utveckling samt har en bakgrund som doktorand i arbetsvetenskap vid Karlstads universitet.

Ann-Charlotte Hansson Schützer blir från 15 juni kommunikationschef. Det är en ny befattning vid Göteborgs universitet som innebär nära samarbete med universitetsledningen, med ansvar för både intern och extern ledningskommunikation. Hon är idag konsult på kommunikationsbyrån JKL och har tidigare arbetat bland annat som internkommunikationschef på Volvo Personvagnar.

Thomas Johansson är ny professor i pedagogik med inriktning mot barn- och ungdomsvetenskap vid institutionen för pedagogik och didaktik. Hans forskning kretsar i nuläget kring vilka faktorer som styr när ungdomar med invandrarbakgrund väljer gymnasieskola och hur trovärdighet bedöms hos asylsökande. Han doktorerade i sociologi 1992 på avhandlingen *Do the right thing - lifestyle and identity in contemporary youth culture*. Han har varit verksam vid Växjö universitet (nu Linnéuniversitetet), Högskolan i Skövde, Göteborgs universitet och Högskolan Väst.

Kenneth Nyberg är ny docent i historia. Han disputerade 2001 på en avhandling om svenska resenärers Kinaskildringar från åren 1749-1912. Han har också arbetat i ett tvärvetenskapligt projekt om Carl von Linné och hans lärjungar. De senaste åren har han varit studierektor och studievägledare för lärarutbildningen i historia.

Anna Lindal, dekan vid Konstnärliga fakulteten, har blivit invald som first vice president i styrelsen för det nyinstiftade europeiska Society for Artistic Research (SAR) i Bern. SAR har instiftats för att starta en nätbaserad internationell tidskrift för konstnärlig forskning, Journal of Artistic Research (JAR). Det är den första nättidskriften i sitt slag som väntas bli en viktig aktör

inom internationell konstnärlig forskning.

Margareta Wallin Peterson, prorektor vid Göteborgs universitet, är ny ledamot av Högskolan i Jönköpings styrelse. Hon är vald för perioden 1 maj 2010-30 april 2013.

Åke Persson är ny docent i engelska. Han forskar bland annat om poeten och författaren Brendan Kennelly och har givit ut en festskrift med bidrag från bland andra sångaren Bono och en före detta irländsk premiärminister. Han är sedan tio år tillbaka även universitetslektor vid Högskolan Väst i Trollhättan.)

Jenny Rohdin är nyanställd kommunikator på Studentavdelningen. Hon ska arbeta med internationell studentrekrytering. Jenny Rohdin har tidigare arbetat på hälso- och sjukvårdsföretaget Capio.

Svetlana Polsky är ny docent i slaviska språk. Hon disputerade 1997 med avhandlingen *Död och odödlighet i Vladimir Nabokovs ryska noveller*, som väckte internationell uppmärksamhet. Hon har också forskat om de nutida författarna Tatjana Tolstaja och Ljudmila Ulitskaja.

Björn Stigson, vd för World Business Council for Sustainable Development, WBCSD, är Handels- högskolans nye Assar Gabrielsson-professor. Han är alumn från Handelshögskolan och har tidigare varit vice vd för ABB. Han har också haft positioner på bland annat Kockums, ESAB och Fläkt och har idag styrelseuppdrag i bland annat Council for International Cooperation on Environment and Development, Energy Business Council of the International Energy Agency (IEA) och America's Climate Choices Initiative of the US.

UTMÄRKELSER

Renata Kallosh är 2009 års Lise Meitnerpristagare, hon är professor och en ledande teoretisk fysiker som arbetar inom kosmologi och strängteori. Hon är professor i fysik vid Stanford University, USA. Lise Meitnerpriset utdelas av Fysik-

centrum i Göteborg till en forskare som under svåra eller annorlunda omständigheter gjort en banbrytande upptäckt inom fysiken.

Mats Malm, professor i litteraturvetenskap, har tilldelats Schückska priset på 100 000 kronor. Priset delas ut av Svenska Akademien och ska stödja och belöna litteraturhistoriskt författarskap.

Elzbieta Jankowska, professor emerita vid institutionen för neurovetenskap och fysiologi, har tilldelats den amerikanska utmärkelsen the Reeve-Irvine Research Medal för sitt forskningsarbete kring ryggmärgens sensoriska och motoriska funktioner. Priset delas ut i november 2010 i samband med årsmötet för Society for Neuroscience i San Diego, den största kongressen inom neurovetenskap och som årligen samlar cirka 30 000 deltagare från hela världen.

Inga-Lill Jakobsson, universitetslektor vid institutionen för pedagogik och didaktik, har vunnit Natur & Kulturs manustävling för kurslitteratur till framtidens lärarutbildning. Den kommande kursboken, *Funktionsnedsättningar, funktionshinder, och specialpedagogik i praktiken - för lärarutbildning och lärarfortbildning*, kombinerar kunskaper om specialpedagogik med kunskaper om funktionsnedsättningar. Hon får priset, som är på 100 000 kronor, tillsammans med kollegan Inger Nilsson vid specialpedagogiska institutionen, Stockholms universitet.

Lars Rönnbäck, professor vid sektionen för klinisk neurovetenskap och rehabilitering, har av Medicinska föreningen i Göteborg tilldelats det pedagogiska priset Pedalen. Han tilldelas priset för sitt arbete som kursledare för kursen Neurologi och psykiatri på logopedprogrammet.

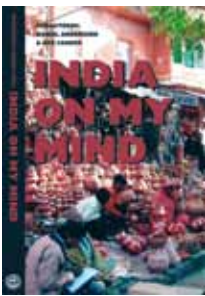
Zahra Bayati, doktorand vid institutionen för pedagogik och didaktik, har av SWEA International utsetts till Agneta och Gunnar Nilssons stipendiat för studier av interkulturella relationer 2010. Stipendiet på 10 000 dollar kommer att delas ut vid SWEA:s årliga Sverigemiddag i Malmö den 12 augusti.

Robert Berman, lärare och forskare på Matematiska vetenskaper, får Wallenbergpriset 2010 som varje år delas ut till lovande unga matematiker. Han får priset för ett flertal fundamentala och nyskapande arbeten inom komplex differentialgeometri och pluripotentialteori. Han har genom sin forskning bidragit till klargörandet av tidigare olösta frågor om till exempel asymptotik för Bergmankärnan och konvergens av

Feketepunkter mot jämviktsmätet. Prissumman är 300 000 kr.

Helena Pedersens avhandling *The School and the Animal Other. An ethnography of human-animal relations in education* har utsetts till Book of the year vid Institute for Critical Animal Studies (ICAS). I avhandlingen visar hon på de olika strategier som skolan tillämpar för att motivera djurutnyttjande inom till exempel animalieproduktion och djurförsök. Vidare visar hon hur djuretiken har relevans för bland annat mångfald och genus i skolan, en koppling som sällan görs. Helena Pedersen disputerade 2007 vid institutionen för pedagogik och didaktik.

ÖVRIGT

David Andersson, Åke Sander och Clemens Cavallin är tre lärare vid institutionen för litteratur, idéhistoria och religion som tillsammans med elva studenter publicerat boken *India On My Mind*. Boken skildrar en resa till Varanasi under november-december 2009. Hela boken finns publicerad digitalt på: <http://gupea.ub.gu.se/handle/2077/22149>.

Bo Rothstein, professor i statsvetenskap, samt Johannes Lindvall, forskare vid Oxford University, har kommit ut med boken *Vägar till välstånd*. Boken visar hur moderna institutionella teorier inom både nationalekonomi och statsvetenskap hjälper oss att förstå samspelet mellan demokrati och marknadsekonomi. Boken ges ut av Studieförbundet Näringsliv och Samhälle.

Satsningen vilar på tunn vetenskaplig grund

GÖTEBORGS UNIVERSITET har i vår beslutat att inrätta en ny tvärvetenskaplig centrubildning, nämligen Centrum för urbana studier, lärande och konstnärliga praktiker. Denna nya centrubildning ska enligt beslutet förläggas till stadsdelen Hammarkullen. Syftet är dels att motverka social och etnisk snedrekrytering till universitetet, dels att ge möjlighet för flervetenskapliga samarbetsprojekt. Man ska, sägs det i beslutsunderlaget, ”omfatta hela den intellektuella värdeförmeringskedjan” och särskilt knyta an till några av de styrkeområden som universitetsledningen beslutat om, bland annat det som handlar om demokrati, opinion och ”kulturarsfrågor”. Bakom satsningen står nästan alla fakulteter samt Chalmers, Världskulturmuseet, Lärjedalens stadsdelsnämnd och Göteborgs Stad.

DET FINNS MÅNGA skäl att se positivt på detta slag av tvärvetenskapliga centrubildningar. Ett skäl är att vetenskapliga genombrott numera verkar ske i gränslandet mellan olika discipliner. Många internationella spetsuniversitet lyckas också framgångsrikt kombinera starka disciplinära miljöer med denna typ av mer temporära centrum. De universitet i Sverige som, till skillnad från GU, lyckats väl med Linnéstöden har också varit måna om att ge utrymme för centrum av den här typen.

LÄSER MAN beslutsunderlaget blir man emellertid mera tveksam till just detta beslut. Man kunde förvänta sig att när ett universitet beslutar sig för en sådan här satsning så vilar beslutet på en gedigen forskningsgrund eller åtminstone till dokumenterad ”beprövad erfarenhet”. Men så är här inte alls fallet. Ingenstans i beslutsunderlaget finns det referenser till någon forskning som visar att sådana här satsningar är av värde. Man hittar heller inte några redogörelser som visar att man före beslutet försökt att systematiskt hämta in information från andra lärosäten som gjort liknande satsningar. Det är i sig intressant att när ett universitet som vårt väljer att göra en satsning som denna så är det system vi anser oss stå för när det gäller hur viktiga beslut ska fattas, nämligen ”vetenskap och beprövad erfarenhet” av värde. Nå, tänker man, de personer som står bakom förslaget och som nu ska ansvara för verksamheten måste rimligen ha tung veten-

skaplig meritering. Det finns, visar det sig, inte mindre än sex internationella vetenskapliga tidskrifter som handlar om just ”urban studies” men de personer som ska ansvara för verksamheten har aldrig publicerat sig i någon av dessa och är inte heller citerad i någon av dessa. Överhuvudtaget är det synnerligen tunt med internationell vetenskaplig publicering inom området bland de personer som satts att ansvara för verksamheten. Man undrar hur det alls ska vara möjligt för GU att i framtiden hävda sig i konkurrensen om stora forskningsanslag när man vad gäller viktiga nya flervetenskapliga centrum tar så lättvindigt på det vetenskapliga, både när det gäller beslutsunderlaget och kompetensen.

DET FINNS KANSKE då skäl att se mer positivt på detta med att skapa särskilda utbildningar för att öka rekryteringen till universitetet från underrepresenterade etniska och sociala grupper. Ändamålet är naturligtvis gott men även här lyser varje form av vetenskaplig dokumentation med sin frånvaro. Var är beläggen för att sådana här riktade satsningar gentemot utsatta grupper ger önskad effekt? Den forskning som jag själv känner till talar snarast för att dylika behovsprövade satsningar får motsatt effekt. Inom social- och välfärdspolitiken är ett tungt forskningsresultat att de samhällen som inriktat socialpolitiken på att stödja särskilt utsatta grupper nått mycket sämre resultat än de som satsat på generella åtgärder som riktar sig till alla (socialhjälp vs allmänna barnbidrag till exempel). Skälet tycks vara att riktade satsningar dels bidrar till att ytterligare stigmatisera den grupp som stödet riktar sig till, dels att de skapar en stereotypifierad hotbild hos minoritetsgruppen som sänker individernas förmåga att prestera på deras egentliga kunskapsnivå. Det finns således goda skäl att vara tveksam till detta slag av, gentemot utsatta grupper specialinriktade, satsningar. Istället verkar en betydligt mer framgångsrik väg vara att utforma de generella åtgärderna så att de i sin konkreta utformning bäst gynnar utsatta grupper men utan att särskilt peka ut dem som varande i behov av särskilt stöd.

SAMMANTAGET, detta är en satsning som saknar evidensbaserad argumentation och där det finns tunga forskningsresultat som talar för att

FOTO STEFAN IDEBERG

många av åtgärderna är kontra-produktiva. Uppenbart är att idogt arbete i den interna beslutshierarkin tillsammans med goda politiska kontakter väger tyngre än internationellt gångbar forskning när GU väljer vad man ska satsa på. Mer övergripande måste man undra hur GU med detta tänkande när det gäller framtida strategiska satsningar alls ska kunna hävda sig framöver som ett starkt forskningsuniversitet.

BO ROTHSTEIN

PROFESSOR I STATSVETENSKAP

Ove Sernhede svarar på kritiken i nästa nummer av GU Journalen

Häftiga diskussioner vid kaffebordet? Protester, debatter, kritik och beröm?

Låt fler få veta vad du tycker. Dela med dig av dina åsikter. Men skriv kort och kärnfullt. Uppge alltid namn och adress till redaktionen, men i tidningen får du vara anonym eller skriva under pseudonym. GU Journalen - som omfattas av de pressetiska reglerna - får inte lämna ut ditt namn. Redaktionen förbehåller sig rätten att korta insända manus. Manusstopp för nästa nummer är den 4 juni 2010.

GUL-stuge jippo!

Tre dagars drop-inverksamhet 15, 16 och 17 juni

Inför nedsläckningen av Kursportalen och det ökade behovet av att använda Göteborgs universitets lärplattform, GUL, intensifierar vi antalet GUL-stugor. Då intresset har varit mycket stort under våren, avslutar vi terminen med tre dagars drop-inverksamhet.

Ta tillfället i akt att arbeta med höstens kurser redan före semestern!

När: 15, 16 och 17 juni klockan 9.00–16.00

Var: Pedagoger, sal A2 119 med mingel & fika i korridoren utanför

Hur: Drop-in – kom och gå som du vill. Ingen anmälan krävs!

Vad är en GUL-stuga?

GUL-stugorna är till för dig som är lärare eller administratör i GUL och har funderingar kring ditt arbete. Här arbetar du självständigt men har möjlighet att få hjälp av någon i GUL-gruppen. Vi finns på plats för att ge personlig support och rådgivning kring just dina frågor.

Läs med på www.sa.adm.gu.se/gul/

»A little more action please!«

FOTO JOHAN WINGBORG

NÄR JAG BÖRjade läsa engelska i Göteborg höstterminen 1961 låg engelska institutionen i universitetets huvudbyggnad. I Stenhammarsalen hälsade rektor Hjalmar Frisk, professor i jämförande indoeuropeisk språkforskning, de nya studenterna välkomna. Vår kvalitet kunde dock ifrågasättas, menade han: våra bristfälliga förkunskaper bådade inte gott.

Redan i denna förbeatleska forntid stod det klart att engelska språket hade framtiden för sig. Engelska hade ersatt tyska som första främmande språk i den svenska skolan. På Hvitfeldtska läroverket hade vår svensklärare varnat oss för anglicismernas smygande gift, som *gå in för (något)*. Men det skulle dröja ytterligare några decennier innan mer brutala direktlån – som *Shit!* och *Who cares?* – skulle börja välla in över det svenska talspråket.

Av politiska, ekonomiska och kulturella skäl har engelskan i dag en historiskt unik ställning som globalt lingua franca. Engelskan har gått fram som en ångvält, på bekostnad av bland annat de gamla skolspråken. Efter tusen år av egna lån från en mängd språk är engelskan nu i färd med att betala tillbaka sin skuld, med ränta.

DAGENS ENGELSKA inflytande på svenskan och andra språk kan ses som kulminationen av en långdragen process. Under senare delen av 1900-talet accelererade den till ett slags brytpunkt, följd av en livlig debatt. Många frågor har gällt utbildning och forskning. Förslag som på rektor Frisks tid skulle ha avfärdats som befängdheter – till exempel engelska som generellt undervisningsspråk inom högre utbildning i Sverige – har kastats fram.

Diskussionen återspeglas i några rubriker i GU Journalen sedan millennieskiftet: ”Engelska – hot mot svenska språket?” (5/01); ”Är eng-

elska coolare än svenska?” (2/09). Och i Universitetsläraren (16/05): ”Avhandlingar måste skrivas på engelska.” Förutom frågor om hur svenskan ska kunna hävda sig som ett komplett språk gentemot engelskan, särskilt i vetenskapliga sammanhang (”domänförluster”), aktualiserar utvecklingen två allmänna frågor kring engelskans roll inom akademien.

DEN FÖRSTA ÄR: Hur bra på engelska är vi egentligen i Sverige? Eller, mer relevant: Hur bra på akademisk engelska är vi? (”Academic English” är det slags engelska som används inom utbildning och forskning.) Att svenskar internationellt sett är bra på engelska – särskilt talad, informell engelska – råder ingen tvekan om. Samtidigt tycks detta kunna leda till betydande självöverskattning av förmågan att skriva och tala akademisk engelska. Ibland får man en känsla av att Postens gamla devis ”Skriv som du talar” går igen, i engelsk skepnad. Som påpekats av bland annat Mall Stålhammar (GU Journalen 5/01) och Leif Lewin (SvD 14/4/10) är det mest inom humaniora och samhällsvetenskap som självinsikten brister. Perfektion är det inte tal om. Men även med mer realistiska krav har man genom åren kunnat stöta på en mängd töntigheter och hiskligheter i akademiska sammanhang, till exempel i de summaries och abstracts som, uppenbarligen utan kvalificerad språkgranskning, varit svenska lärosätens ansikte utåt, mot den internationella forskarvärlden. Kvalitetssäkring? Professionalism? Snarare amatörernas julafton. Självklart inte alltid och överallt. Många inser förvisso betydelsen av korrekt och precis engelska i internationella sammanhang, liksom sina egna begränsningar.

Den andra frågan blir då: Vad göra? Ett första steg är att på alla nivåer höja medvetenheten om att engelskan i akademien ska ses som en

central kvalitetsfråga. Som sådan är den knappast av det mer glamorösa slaget, i klass med storstilade ”mission statements” och annat som sedan 90-talet utgjort kvalitetsretorikens livsluft. Det handlar om konkret ”produktkvalitet”, vilket inte alltid stått högt i kurs i dessa sammanhang. Hursomhelst: universiteten har länge brustit i engagemang när det gäller att långsiktigt utveckla sin kollektiva kompetens i akademisk engelska. Situationen är vid det här laget väl känd. Vad som nu krävs är handling. Annars förlorar exempelvis GU:s språkpolitics tal om fler kurser ”på engelska” mycket av sin trovärdighet. Just därför är den kurs (”English as the medium of instruction – professional teaching skills”; GU Journalen 2/10) som denna termin ges vid GU ett glädjande tecken. Förhoppningsvis följs den av fler, med olika inriktning. Tidigare underlåtenhetssynder är många.

AVSLUTNINGSVIS ett uppmuntrande tillrop från Elvis, tillägnat ”the powers that be”, vid GU och andra lärosäten: ”A little less conversation, a little more action please!” Som kvalitetsmedveten rektor och jämförande språkprofessor hade Hjalmar Frisk hållit med ...

SÖLVE OHLANDER
NYBLIVEN PROFESSOR EMERITUS I ENGELSKA